

Ondersteuningsplan 2017-2020

18 mei 2017

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1.	Planperiode	3
1.2.	Procedure vaststelling	3
2	Missie, visie en ambities	4
2.1.	Missie	4
2.2.	Visie	4
2.3.	Ambities voor de komende jaren	4
2.3.1.	Kringstructuur	5
2.3.2.	Organisatie van het samenwerkingsverband	5
2.3.3.	Gespecialiseerde ondersteuning	5
2.3.4.	Kwaliteitsontwikkeling en monitoring	6
3	Beoogde resultaten	7
3.1	Terugblik en evaluatie 2014-2017	7
3.2	Kwaliteitsbeleid: verbeteren en resultaat	7
3.3	Aandachtsgebieden en doelstellingen	8
3.3.1	De leraar in positie	8
3.3.2	De ouder als volwaardig partner	8
3.3.3	Beschikbare expertise van hoog niveau	8
3.3.4	Gespecialiseerde ondersteuning en het dekkend netwerk	8
3.3.5	Vrije, verantwoorde en effectieve inzet arrangementsmiddelen	9
3.3.6	Naadloze aansluiting op de jeugdhulp	9
3.3.7	De kring	9
3.3.8	De organisatie van het samenwerkingsverband	10
3.3.9	Kwaliteit en monitoring	10
3.4	Vorm en inhoud: instrumentarium: tellen en vertellen	10
3.4.1	Het groeidocument (op casusniveau)	10
3.4.2	Evaluatierondes (op kring niveau)	10
3.4.3	Schoolondersteuningsprofiel (school-, kring- en bestuursniveau)	10
3.4.4	Het Dashboard Passend Onderwijs (samenwerkingsverband)	11
4	Passend onderwijs in de praktijk	12
4.1.	Inleiding op de ondersteuning in het regulier onderwijs	12
4.2.	Basisvoorwaarden	12
4.2.1.	De route van ondersteuningstoewijzing	14
4.2.2.	Procedures en criteria voor toewijzing en plaatsing.	16
4.2.3.	Ontwikkelingsperspectief	17
4.3.	Ondersteuningsaanbod	17
4.3.1.	Niveaus van ondersteuning	17
4.4.	Organisatie: de kring	18
4.4.1.	Voorgeschiedenis	18
4.4.2.	Opties	18
4.4.3.	Inrichten, kaders stellen en begeleid door ontwikkelen	19
4.5.	Extra ondersteuning buiten het regulier onderwijs	20
4.5.1.	Gespecialiseerde voorzieningen	20
4.5.2.	Rechtstreekse instroom	21
4.5.3.	Onderwijsvoorziening van Vrouwenopvang Rosa Manus	23
4.6.	Een dekkend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen	25
4.7.	Doorgaande lijn en terugplaatsing	25
4.7.1.	Samenwerking bij zorgplicht en overgangen	25
4.7.2.	Overgangen	25
5	Ouders en medezeggenschap	29
5.1.	Inleiding	29
5.2	Ouders als educatief partner	29

Ondersteuningsplan 2017- 2020

5.3.	Afstemming rondom individuele leerlingen	29
5.4.	Ouders en medezeggenschap	30
6	Passend onderwijs in relatie tot gemeentelijk beleid	31
6.1.	Terugblik	31
6.2.	Samenwerking tussen onderwijs en gemeenten	31
6.3.	Langetermijn doelen voor de samenwerking tussen samenwerkingsverband en gemeenten	32
7	Financiën	33
7.1	Uitgangspunten financieel beleid	33
7.2.	Inzet van middelen en bestemmingen	33
7.3.	Verantwoording	35
7.4.	Meerjarenbegroting	36

Hoofdstuk 1 Inleiding

Alle leerlingen verdienen de best mogelijke plek binnen het onderwijs. ‘De best mogelijke plek’ is de plek die het beste aansluit bij hun talenten en behoeften. Het is ook de plek die relatief dicht bij huis is en die optimaal aansluit bij de eigen sociale en fysieke omgeving. Binnen het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Regio Leiden bundelen wij alle initiatieven die bijdragen aan het behalen van onze missie en de daarbij behorende doelstellingen. Alle schoolbesturen voor (regulier en speciaal) primair onderwijs binnen de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Kaag en Braassem, Oegstgeest, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude maken werken samen en maken deel uit van het samenwerkingsverband.

Hoe de besturen die deel uitmaken van het samenwerkingsverband PPO Regio Leiden invulling geven aan deze opdracht, kunt u lezen in dit ondersteuningsplan. Dit ondersteuningsplan bestaat uit een deel waarin wij onze ambities voor de komende jaren presenteren en een deel met bijlagen, waarin ook onze procedures zijn vastgelegd.

1.1. Planperiode

De start van passend onderwijs in augustus 2014 bracht een flink aantal implementatievraagstukken met zich mee. In de afgelopen periode hebben de besturen, in afstemming met de scholen, intensief gewerkt aan een stevig fundament voor een driejarig Ondersteuningsplan 2017-2020.

1.2. Procedure vaststelling

De conceptversie van het ondersteuningsplan wordt ter vaststelling op 21 november 2016 aan het bestuur voorgelegd. Vervolgens wordt dit plan voorgelegd aan de ondersteuningsplanraad (ter instemming) en ingebracht in het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) met betrokken gemeenten. Het bestuur van het samenwerkingsverband wordt gevraagd om het ondersteuningsplan definitief vast te stellen, waarna de algemene ledenvergadering het ondersteuningsplan goedkeurt. Hierna zal verzending naar de onderwijsinspectie plaatsvinden.

Hoofdstuk 2 Missie, visie en ambities

2.1 Missie

De afgelopen jaren hebben we laten zien dat er veel goed gaat binnen het samenwerkingsverband. Wij willen echter nog beter. Wij willen samen nog eerder en beter kijken naar de ontwikkeling van kinderen en kinderen nog meer op maat ondersteunen. Hiertoe zetten we in op het verder versterken van onze lokale kringen. Onze missie luidt:

Wij willen zo snel als mogelijk èn op maat ondersteuning bieden aan elk kind.

2.2 Visie

1 *Het onderwijs*

Wij streven naar passend onderwijs voor ieder kind, waar mogelijk en wenselijk binnen de wijk of gemeente. Als uitgangspunt hanteren we 'regulier waar het kan, speciaal waar nodig'. De school is in staat vroegtijdig de onderwijsbehoefte te bepalen en wordt in staat gesteld om met alle beschikbare expertise het arrangeren op schoolniveau mogelijk te maken. Het is dan ook van belang dat scholen hiertoe gefaciliteerd worden en met expertise en financiële middelen hun eigen kracht kunnen versterken. Wij willen dit bereiken en borgen met een afspraak over basisondersteuning op een hoog niveau.

2 *Leraar¹*

De kwaliteit van passend onderwijs wordt bepaald door het eigenaarschap en de professionaliteit van de leraar met betrekking tot het ondersteuningsproces. Dit betekent dat er geïnvesteerd moet worden in een uitgebreid handelingsrepertoire van de leraar. Dit is bij uitstek een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen binnen ons samenwerkingsverband. Als de leraar betrokken is bij het arrangeerproces en zich eigenaar voelt van de te realiseren oplossingsrichting om invulling te geven aan ondersteuningsvraag van de leerling waardoor de leerling geholpen is, wordt passend onderwijs een succes.

3 *Jonge kind/preventief inzetten van ondersteuning*

Vroegsignalering en tijdige interventies kunnen voorkomen dat een kind later vastloopt in zijn ontwikkeling. Een goede aansluiting tussen voorschoolse voorzieningen en school is daarom van belang. Competente leraren in de onderbouw die ervaring hebben met handelingsgerichte diagnostiek, zijn hierbij nodig. Wij zullen hierin de komende planperiode investeren via scholing en begeleiding.

4 *Betrokkenheid van ouders*

Ouders worden vroegtijdig betrokken. Signalen van ouders over de ontwikkeling van hun kind worden door de school serieus genomen en kunnen aanleiding zijn voor de start van een ondersteuningsproces. Ouders denken en praten mee over de wijze waarop ondersteuning wordt gerealiseerd. Deze betrokkenheid (ouders als educatieve partner) is structureel en versterkt daarmee de kwaliteit van het arrangement. Scholen werken nauw samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de jeugdhulpverlening vanuit de gemeenten en stemmen zo af wat nodig is in en voor het gezin.

5 *Dekkend netwerk*

Wij zoeken voor leerlingen een bij hun perspectief passende plek. Hierbij speelt de kring een belangrijke rol. Zij heeft de lokale verantwoordelijkheid om voor iedere leerling de best passende plek te vinden. Het perspectief en de vraag van het kind staan hierbij centraal. Aandacht krijgt ook het kind dat opvalt door zijn speciale talenten.

Wij streven naar een verder daling van de verwijzingspercentages naar speciaal (basis) onderwijs, al is dat geen doel op zich. We houden vast aan de ambitie om basisondersteuning op een hoog niveau te handhaven. We bieden voldoende (instroom) ruimte in het S(B)O. Vertrouwen tussen de scholen onderling en tussen de partners van het samenwerkingsverband zijn hierbij voorwaardelijk.

¹ In dit document is gekozen voor het gebruik van de term 'leraar' in plaats van leerkracht in aansluiting op woordgebruik in de wet.

2.3 Ambities

Met de hierboven geschreven visie als uitgangspunt spreken we vier ambities uit: over de kringstructuur, de organisatiestructuur, gespecialiseerde ondersteuning en de kwaliteitsontwikkeling en monitoring.

2.3.1. Kringstructuur

De kring vormt binnen het samenwerkingsverband het niveau waar afstemming tussen scholen plaatsvindt en waar met de inzet van beschikbare expertise én de jeugdhulp gearrangeerd wordt. We willen de professionele verantwoordelijkheid voor het bepalen wat leerlingen nodig hebben, leggen op de plek waar deze hoort: op de (reguliere) basisschool. De basisscholen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het organiseren van passend onderwijs voor alle kinderen binnen de kring.

Ambitie met betrekking tot de kringstructuur

In de komende jaren zal de implementatie van Passend Onderwijs via de kringen gerealiseerd worden. Er dient meer aandacht te zijn voor de kwaliteit van de samenwerking in de kringen. De kringen krijgen de ruimte om hun ontwikkelingsdoelen te kiezen. De directeur van het samenwerkingsverband onderhoudt nauw contact met de voorzitters van de kringen en spreekt hen aan over de wijze waarop de voorzitter richting geeft aan het proces. De voorzitter bespreekt met de kring relevantie onderwerpen die betrekking hebben op het versterken van de kwaliteit van passend onderwijs. De directeur van het samenwerkingsverband volgt nauwgezet de ontwikkeling van de kringen en monitort vervolgens aan de hand van de ontwikkelingsdoelen en de uitkomsten van de monitor Perspectief op school (POS), de kwaliteit van passend onderwijs binnen de kringen.

2.3.2. Organisatie van het samenwerkingsverband

Met de faciliteiten die er binnen het samenwerkingsverband ontwikkeld zijn, ondersteunt PPO als organisatie de besturen bij hun opdracht om de zorgplicht uit te voeren. PPO heeft als organisatie zowel contact met de besturen als met de scholen. De directeur van het samenwerkingsverband is ondersteunend aan de schoolbesturen.

Ambitie met betrekking tot de organisatiestructuur

We zetten als samenwerkingsverband de komende jaren stappen in onze agendavoering en rolverdeling (bestuurdersrol / toezichthoudende rol). Wij gebruiken de komende planperiode om met elkaar te komen tot een nieuw governancemodel.

2.3.3. Gespecialiseerde ondersteuning

Wij zoeken voor leerlingen een bij hun perspectief passende plek en stellen het perspectief van het kind centraal. Ieder kind heeft gelijke rechten, iedere plek is gelijkwaardig en het gaat er dus om welke plek passend is. Daarbij streven we naar het zo vroeg als mogelijk inzetten van gespecialiseerde expertise en zo nodig overplaatsing naar een gespecialiseerde voorziening om escalatie van de problematiek te voorkomen. Wij garanderen hierbij voldoende ruimte binnen gespecialiseerde voorzieningen. Wij houden rekening met een toename van de complexiteit van de ondersteuningsvragen van kinderen wat consequenties heeft voor de wijze waarop de gespecialiseerde voorzieningen zijn ingericht.

Ambitie met betrekking tot de gespecialiseerde ondersteuning

Wij werken vanuit de vraag van het kind, waarbij de onderwijsbehoefte van het kind centraal staat. Wij denken niet vanuit beschikbare oplossingen maar bieden maatwerk. Het vraaggericht werken kan eventueel leiden tot een oplossing die niet voor handen is. In plaats van vooraf alles te regelen, zoeken we naar een passend arrangement voor het kind met vertrouwen in de scholen en de partners van het samenwerkingsverband. Preventief handelen is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Er is ruimte voor innovatie, zowel in een steeds groeiende ambitie om samen te werken als in het beschikbare budget. Voor het regulier onderwijs geldt dat ook daar de ambitie moet zijn dat kinderen die succesvol aan hun ontwikkeling hebben kunnen werken in een speciale school, een passende plek moeten kunnen vinden in de basisschool. Hierin heeft de kring ook een verantwoordelijkheid. Flexibele instroom geldt daarom voor alle scholen.

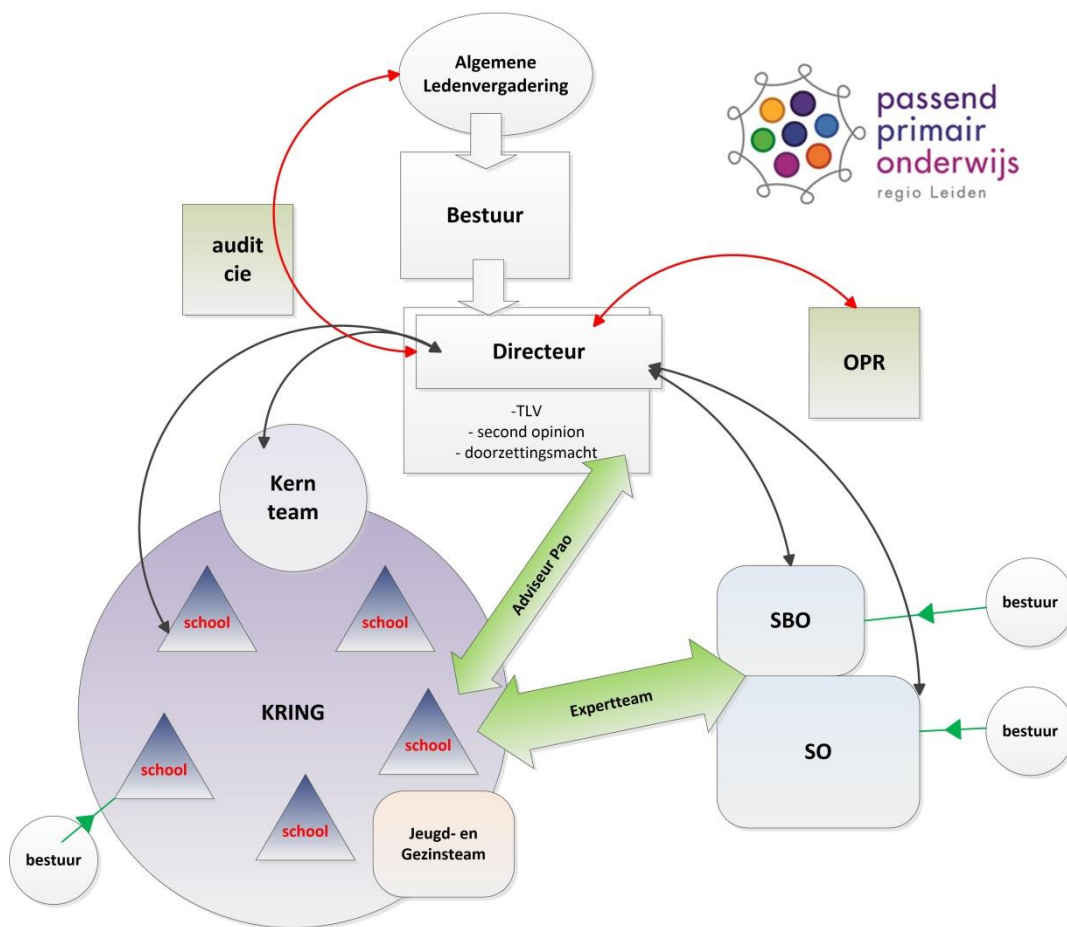
2.3.4. Kwaliteitsontwikkeling en monitoring

Elk bestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs binnen zijn school of scholen. Dit betekent dat het schoolbestuur de verantwoordelijkheid draagt voor het borgen van de basisondersteuning, inclusief de basiskwaliteit, en het uitvoeren van de kwaliteitszorg op schoolniveau. Het samenwerkingsverband heeft kaders vastgesteld voor de basisondersteuning. Om de basisondersteuning verder te versterken, worden de basisscholen hier in de komende jaren extra voor gefaciliteerd.

Ambitie met betrekking tot kwaliteitsontwikkeling en monitoring

Als samenwerkingsverband vinden wij het nodig om onze 'operatie' beter op orde te hebben. Hiermee bedoelen wij dat wij de relevante gegevens in beeld hebben. Met behulp van de instrumenten Perspectief op School, het Groeidocument en het Dashboard Passend Onderwijs, zorgen wij dat de feiten helder in beeld zijn. Wij maken zo veel mogelijk gebruik van reeds beschikbare informatiebronnen en data om de bureaucratisch druk op de scholen zo laag mogelijk te houden.

Op basis van de beschikbare informatie voeren we met elkaar het gesprek over de kwaliteit van passend onderwijs binnen onze regio en beoordelen zo of we onze doelen behalen. Wij 'tellen en vertellen'.

Hoofdstuk 3 Beoogde resultaten en kwaliteitsbeleid

3.1 Terugblik en evaluatie 2014-2017

De periode 2014-2017 heeft voor PPO Regio Leiden in het teken gestaan van de implementatie van passend onderwijs 'nieuwe stijl'. Passend onderwijs was immers ook voor die tijd al de ambitie van de deelnemende besturen, maar werd vanaf 1 augustus 2014 eveneens geformaliseerd in wetgeving en organisatorische inrichting. Veel voorwaarden voor het voldoen aan de wettelijke verplichtingen en inhoudelijke ambities (zoals bijvoorbeeld handelingsgericht werken) waren daardoor reeds in gang gezet. Als gevolg van deze gunstige startpositie heeft PPO in de afgelopen drie schooljaren veel aandacht kunnen besteden aan het met zorg inrichten van de eigen processen en voorzieningen. Voorbeelden hiervan zijn het arrangeren in de school met behulp van de ondersteuningsteams, de adviseurs en onderwijsspecialisten van het samenwerkingsverband, de expertteams met deskundigen van AED en De Vlieger en de steviger organisatie van de lokale kringen.

Evaluatie 'arrangeren in de school'

Samengevat kunnen de ambities in de afgelopen periode worden gezien als het implementeren van een werkwijze waarbij *verantwoordelijkheid over het proces van definiëren en organiseren van ondersteuning voor een leerling wordt (terug)gegeven aan scholen en professionals*. Deze werkwijze noemen we **'arrangeren in de school'**. Om te bezien of deze werkwijze ook daadwerkelijk het gewenste effect bereikte is die twee jaar lang (oktober 2014 – oktober 2016) geëvalueerd op 6 verschillende kernconcepten:

1. *vertrouwen*
2. *betrokken en op de hoogte zijn*
3. *samenwerking*
4. *heldere rollen*
5. *deskundigheid/kwaliteit*
6. *het halen en de haalbaarheid van doelen.*

Het evaluatie-instrument dat hiervoor ingezet is betrof de door het samenwerkingsverband (in samenwerking met de andere PO-samenwerkingsverbanden in regio Holland-Rijnland) ontwikkelde 'Implementatiemonitor'. In de drie metingen van deze monitor is een combinatie gezocht tussen *tellen* en het *vertellen*: de resultaten van afname van vragenlijsten bij verschillende actorengroepen² vormden de basis voor een uitgebreid onderling gesprek over die (cijfermatige) resultaten.

Belangrijke positieve conclusie is dat het stellen van vertrouwen in scholen en professionals zich uitbetaalt. Het zelf kunnen arrangeren in het ondersteuningsteam, met ouders, wordt als een waardevolle aanvulling gezien op de mogelijkheden van de scholen. Dit geldt voor alle betrokkenen, ongeacht hun rol in het proces. De professionals van PPO of van het speciaal (basis)onderwijs die deelnemen aan de teams worden over het algemeen gezien als kundig en de rollen binnen een ondersteuningsteam zijn helder verdeeld. Het belangrijkste is dat het gesprek in de ondersteuningsteams volgens de respondenten van de monitor, lijkt te leiden tot oplossingen waar men vertrouwen in heeft en die potentie hebben om de ontwikkeling van kinderen thuis en op school te verbeteren.

Ondanks deze positief stemmende overkoepelende conclusie is er op een aantal thema's echter ook een kritische noot te plaatsen. Zo valt te zien dat er op het gebied van aansluiting tussen het onderwijs en de jeugdhulpverlening nog veel terrein te winnen is. Van beide kanten wordt ervaren dat er nog onvoldoende sprake is van een vanzelfsprekende en vlotte samenwerking. Wat sterker kan is het vroegtijdig inzetten van de kracht van integraal zoeken naar oplossingen. Ook blijkt dat het voor leraren niet altijd even vanzelfsprekend is om zich een relevant onderdeel te voelen van het zoeken naar een oplossing en vervolgens van het uitvoeren van die gekozen oplossing zelf. Leraren voelen zich niet altijd gehoord en twijfelen soms aan de effectiviteit van de gekozen oplossingsrichting. Dit terwijl eigenlijk alle betrokkenen het erover eens zijn dat nu juist de leraar in beiden een onmisbare schakel is.

3.2 Kwaliteitsbeleid: verbeteren en resultaat

Met de publicatie van de laatste en definitieve resultaten van de Implementatiemonitor wordt voor PPO een driejarige (start)periode van beleidsimplementatie afgerond. Deze periode werd gekenmerkt door een duidelijke focus op de eigen interne processen bij het vormgeven van de route van ondersteuningstoewijzing. De Implementatiemonitor heeft duidelijk aangegeven wat in deze beleidsimplementatie geslaagd is, en waar nog aandachtspunten liggen voor de komende periode. Deze pakt PPO uiteraard op in de periode 2017-2020. Daarnaast bestaat er binnen het samenwerkingsverband eveneens de behoefte om, naast aandacht voor de interne

² Ouders, leraar, intern begeleider, directeur, adviseur passend onderwijs, onderwijsspecialist en jeugd- en gezinswerker

processen (input en route), de blik eveneens te richten op de output. Concreet betreft het dan het aanbod en de resultaten die, met behulp van de route van ondersteuningstoewijzing, gerealiseerd worden. Om dat op een gestructureerde wijze vorm te geven wil het samenwerkingsverband gedetailleerder werk maken van (het inrichten van) een systematiek van kwaliteitszorg die helpt bij het meten van behaalde resultaten. Met kwaliteitszorg bedoelen we het bepalen van doelen op de specifieke aandachtsgebieden van het samenwerkingsverband, het ondernemen van acties om deze doelen te behalen, het meten of we met die acties ook daadwerkelijk aan realisatie van de doelen bijdragen, en het bijstellen van de doelen op basis van die meetresultaten. Van groot belang bij het kijken naar kwaliteit zijn daarom een scherpe definitie van de doelstellingen en een adequaat instrumentarium om het behalen daarvan te meten.

3.3 Aandachtsgebieden en doelstellingen

Een nieuw ondersteuningsplan impliceert eveneens een bijgestelde missie en visie, en daarmee nieuwe ambities voor de komende planperiode. Uiteraard brengt voortschrijdend inzicht en een doorontwikkeling van beleid wel een verandering, aanscherping of wijziging in concrete doelstellingen met zich mee. Voor de komende drie jaar zijn bestuurlijk de doelstellingen geformuleerd die te zijn onderscheiden in inhoudelijke en organisatorische / randvoorwaardelijke doelen.

Inhoudelijke doelen

3.3.1 De leraar in positie

PPO biedt handvatten en ondersteuningsmogelijkheden aan leraren. Daarnaast is het van belang dat leraren in hun eigen onderwijsorganisatie eigenaarschap voelen over het onderwijsproces, dat ze in staat worden gesteld hún grenzen en ondersteuningsbehoeften aan te geven en dat ze als volwaardig deelnemer betrokken worden bij het arrangeerproces. We nemen het initiatief om het gesprek te voeren over vernieuwende schoolconcepten die meer kansen bieden om passend onderwijs te bieden. Leerkrachten worden betrokken bij dit gesprek.

3.3.2 De ouder als volwaardig partner

Als belangrijkste ervaringsdeskundige zijn ouders tijdens het gehele arrangeerproces actief betrokken, worden zij gehoord en serieus genomen en maken zij deel uit van de evaluatie. Dit is terug te zien in een hoge mate van oudertevredenheid met betrekking tot het arrangeerproces in het algemeen en het TLV-proces in het bijzonder.

3.3.3 Beschikbare expertise van hoog niveau

De expertise waar PPO zelf verantwoordelijk voor is (de Adviseurs PPO, de onderwijsspecialisten en het expertteam) houden wij op een kwalitatief hoog niveau. Wij zorgen dat de juiste expertise beschikbaar is, in juiste omvang aanwezig en ingezet wordt zoals afgesproken. Tijdens de planperiode leveren de AED, de SAD en SBO De Vlieger objectieve monitorgegevens aan op basis waarvan inzet en de kwaliteit van de dienstverlening beoordeeld kunnen worden. Op basis van de uitkomsten wordt vastgesteld wat ons beleid zal zijn t.a.v. de inzet van deze expertise.

3.3.4 Gespecialiseerde ondersteuning en het dekkend netwerk

Om uitvoering te geven aan de opdracht om van curatief naar preventief te komen dient tijdens de komende planperiode meer werk te worden gemaakt van flexibeler leerlingstromen. Daardoor worden bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de observatievoorziening, kortdurende plaatsingen op het S(B)O en terugplaatsingen. Kringgerichte samenwerking in de wijk stimuleert daarnaast bao-boa-verwijzingen en thuisnabijheid van een passende plek.

In de komende periode zorgen wij ervoor dat er doorstroommogelijkheden zijn naar gespecialiseerde voorzieningen. Dit vraagt van ons om genoeg plaatsen te garanderen op gespecialiseerde voorzieningen, waarbij wij werken met een flexibele instroom. Het is het gehele jaar mogelijk om in te stromen in de gespecialiseerde voorzieningen.

Integraal arrangeren krijgt handen en voeten, waarbij wij ook kinderen met een complexe ondersteuningsvraag een passende oplossing bieden. Het aanbod vanuit jeugdhulp, de gespecialiseerde voorzieningen en het onderwijs sluiten goed op elkaar aan. Het gesprek gaat niet over de budgetten, maar over het passende arrangement, op basis van de goede afspraken met de door de gemeente gefaciliteerde jeugdhulpinstelling.

Als samenwerkingsverband richten we een proces in waarbij het mogelijk is om tussentijds aanpassingen te doen. Om de ontwikkeling van de kringen, het regulier onderwijs, het SBO en het SO beter te laten verlopen, is het nodig om de operatie op orde te hebben. Het is nodig om informatie te hebben over de aard van de ondersteuningsvragen. We spreken van ‘zeer specifieke ondersteuningsvraag’

wanneer ook het speciaal onderwijs niet meteen een oplossing heeft. Het is de rol van het samenwerkingsverband om op basis van feiten te constateren dat er geen passende oplossing is. Het samenwerkingsverband voert regie in de zoektocht naar een passende oplossing, waarbij benadrukt wordt dat de zorgplicht altijd bij het schoolbestuur ligt waar de leerling is ingeschreven. Daarnaast dient ook bepaald te worden of de gekozen oplossing nieuw is of dat de oplossing vaker als een uitzondering wordt aangeboden. Hierdoor kunnen wij als samenwerkingsverband meer sturen vanuit de feitelijke cijfers, over trends en toekomstige mogelijkheden, waardoor we voorkomen dat we gestuurd op incidenten handelen. Voor de realisatie van het dekkend netwerk is in de begroting extra budget opgenomen. We werken voor het realiseren van een dekkend netwerk samen met de regio's Duin en Bollen en Rijnstreek.

3.3.5 Vrije, verantwoorde en effectieve inzet arrangementsmiddelen

Met het groeien van het bedrag dat scholen zelf kunnen inzetten voor arrangementen, vraagt ook de groei om een goede verantwoording van deze middelen. Hiernaast zal in de komende planperiode meer werk worden gemaakt van het zichtbaar maken van de inzet van deze middelen. Daarmee worden rechtmatigheid en doelmatigheid van inzet verkregen.

3.3.6 Naadloze aansluiting op de jeugdhulp

Om uitvoering te geven aan de opdracht om van sectoraal naar integraal te komen dient de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulpverlening de komende planperiode sterk te verbeteren. Daarbij dient aandacht te zijn voor:

- a) Toeleiding tot de jeugdhulp via school, verbetering van de toegankelijkheid;
- b) Communicatie en afstemming in *gemeenschappelijke* en *gescheiden* trajecten (terugkoppeling naar school door jeugdhulpverlening);
- c) Integraal arrangeren, zodanig dat dit bijdraagt aan ontwikkeling thuis én op school.

Organisatorische en randvoorwaardelijke doelen

3.3.7 De kring

De kring wordt gezien als de drager van de bovenstaande doelstellingen gebaseerd op de ambities voor de komende drie jaar. De kring deelt het eigenaarschap in de wijk om die ambities waar te maken. Bovenal vormt de kring het platform waar gedeeld eigenaarschap *voor alle kinderen in de wijk* organisatorisch belegd wordt. Dat vraagt duidelijkheid over de opdracht en het doel, maar ook over de exacte organisatorische inrichting van de kringen.

In de komende periode formuleren de kringen op een heldere wijze hun ambitie met betrekking tot het invulling geven aan Passend Onderwijs en de wijze waarop de scholen binnen de kringen hierover met elkaar de dialoog voeren.

De besturen ontvangen de arrangementsmiddelen en scholen kunnen ervoor kiezen om op het niveau van de kring middelen gezamenlijk in te zetten. Wellicht is er op termijn een gezamenlijk verantwoordelijkheid van iedere kring voor een bepaald budget te realiseren. Dit is echter geen doel op zich. Het gaat erom dat scholen binnen een kring gezamenlijk afspraken maken over de wijze waarop passend onderwijs binnen hun kring vorm krijgt. De kringen kunnen daardoor van elkaar verschillen in ontwikkeling en organisatie.

De komende jaren zal het bedrag per leerling t.b.v. de uitvoering van arrangementen en het bieden van maatwerk toenemen.

In gesprekken binnen de kring en gesprekken met betrokken actoren (leerlingen, ouders, het collegiaal netwerk) stellen wij de vraag hoe passend onderwijs binnen de kring gerealiseerd wordt. Wij monitoren op:

- a) Hoe wordt het kind betrokken bij zijn eigen ontwikkelingsproces?
- b) Hoe is de positie van de leraar?
- c) Zijn ouders als educatief partners betrokken?
- d) Hoe gaat het met leerlingenstromingen en verwijzingen?
- e) In welke mate wordt er gebruik gemaakt van de beschikbare expertise?
- f) Hoe worden de arrangementsmiddelen ingezet?
- g) Hoe is de samenwerking met de jeugdhulp?

3.3.8 De organisatie van het samenwerkingsverband

Het bestuur van PPO voert een heldere agenda, waarbij gestreefd wordt naar het zo goed mogelijk scheiden van de bestuurdersrol en toezichhoudende rol. In de fasering gaan wij eerst een scheiding aanbrengen in ons gedrag en dit in praktijk brengen, om vervolgens in tweede instantie te komen tot een nieuw governance model.

3.3.9 Kwaliteit en monitoring

Op basis van de opgehaalde informatie wordt op het niveau van de kringen het gesprek gevoerd over 'droom en daad'. Wij monitoren die ontwikkeling én de opbrengsten en stellen de gegevens beschikbaar op kringniveau. Kloppen de cijfermatige opbrengsten met de realiteit op de scholen? Wat kunnen scholen van elkaar leren? Hoe kunnen we elkaar versterken in het realiseren van basisondersteuning op een hoog niveau. Kringen organiseren zelf de wijze waarop zij zicht krijgen op de kwaliteit van passend onderwijs in hun gebied.

De wijze waarop we 'de operatie op orde' willen hebben wordt hieronder toegelicht.

3.4 Vorm en inhoud: instrumentarium: tellen en vertellen

Met de doelstellingen voor de komende periode vastgesteld, kan worden gezocht naar een effectief instrumentarium om te zien of doelen gerealiseerd worden. In dat licht is een laatste constatering uit de eindrapportage van de implementatiemonitor zeer relevant: de relatief lage respons op de monitor van verschillende respondentgroepen. Uit de gesprekken volgend op de cijfermatige resultaten van de monitor blijkt wat de responscijfers doen vermoeden en wat we in het veld met enige regelmaat horen verzuchten: er zijn zoveel monitors! Het veld lijkt, zo gezegd, langzamerhand steeds meer last te krijgen van 'meetmoeheid'. De vraag hoe nu verder is dus niet alleen een inhoudelijke vraag met betrekking tot de werkwijze van en binnen de samenwerkingsverbanden, maar vooral ook een vraag met betrekking tot een toekomstige manier van het verzamelen van relevante informatie. Zonder relevante informatie is het immers onmogelijk om de inhoudelijke vragen te beantwoorden. In dat kader is PPO ervan overtuigd dat in de komende planperiode 'vertellen' een sterkere plaats moet krijgen naast, of in plaats van 'tellend' instrumentarium.

Het samenwerkingsverband werkt voor uitvoering van de kwaliteitszorg met een vijftal instrumenten, dat op verschillende niveaus de kwaliteit in beeld brengt cq. evalueert. Dit zijn:

3.4.1 Het groeidocument (op casusniveau)

Om een leerling goed te kunnen volgen en om samen met ouders én het collegiale netwerk van de school de benodigde ondersteuning te kunnen arrangeren, is een goed gevuld leerlingdossier onmisbaar. Om structuur aan te brengen in de dossieropbouw is het digitale Groeidocument ontwikkeld. Met behulp van deze digitale (web-based) tool worden ouders en scholen meegenomen in het arrangeerproces. Het Groeidocument, dat uniform is ingevoerd voor alle scholen in het samenwerkingsverband, is een middel om te komen tot een arrangement op basis van relevante informatie. Bij de start van een arrangeerproces kunnen scholen met ouders een Groeidocument invullen. Uit het Groeidocument worden geanonimiseerde evaluatiegegevens overgenomen, die op swv-niveau worden gepresenteerd in een rapportage in de vorm van een Groeidocument-dashboard.

3.4.2 Evaluatierondes (op kring niveau)

Met afronding van de formele implementatiefase van PPO is ook de implementatiemonitor als project afgerond. De resultaten van de implementatiemonitor worden door diverse gremia gebruikt om beleid/praktijk bij te stellen of te ontwikkelen. Het feit dat een volgende fase aanbreekt in de ontwikkeling van het samenwerkingsverband, betekent niet dat alle in de Implementatiemonitor gestelde vragen niet meer relevant zijn. Integendeel, een groot aantal vragen blijft van groot belang, ook al is de implementatie volledig afgerond. Echter, als gevolg van de constatering dat enkel cijfermatige monitoring niet meer de juiste wijze is om antwoord te krijgen op deze vragen, wordt vanaf schooljaar 2016-2017 op jaarlijkse basis een serie evaluatiegesprekken gevoerd met de relevante actoren uit het arrangeerproces. Primair wordt daarvoor aangesloten bij de directie- en ib-kringen. Hiernaast worden separaat focusgroepen belegd voor leraren, ouders en experts.

3.4.3 Schoolondersteuningsprofiel (school-, kring- en bestuursniveau)

De schoolondersteuningsprofielen worden periodiek door de scholen opgesteld en geven een beeld

van de ondersteuningsmogelijkheden van de school. De profielen bieden inzicht in de ervaring, aanpakken en concrete interventies die de school kan bieden aan leerlingen die ondersteuning nodig hebben. Daarnaast geeft het profiel aan welke ambities de school in dat kader heeft voor de toekomst. Op swv-niveau biedt het schoolondersteuningsprofiel niet alleen input voor het beschrijven van het niveau van ondersteuning, maar biedt het ook input voor een evaluatie van de ontwikkeling in het niveau van ondersteuning. Een nieuwe ronde schoolondersteuningsprofielen biedt immers inzicht in de schoolontwikkeling in de tussenliggende periode.

Uit de bovenschoolse rapportage van alle schoolondersteuningsprofielen is vast te stellen of er sprake is van een dekkend netwerk van voorzieningen. Tot nu toe zijn alleen gegevens van de basisscholen beschikbaar. Hieraan dienen de komende planperiode de SOP's van de S(B)O scholen te worden toegevoegd.

Het profiel dat gebruikt wordt (Perspectief op School), vormt enerzijds een periodieke 'thermometer' voor de basisondersteuning: cijfermatige aspecten die inzicht geven in de gerealiseerde ondersteuningsstructuur en het (geborgde) repertoire aan interventies. Deze gegevens worden ieder jaar opgehaald en één keer in de vier jaar kan de school deze informatie aanvullen met een bredere, meer kwalitatieve en inhoudelijke beschrijving van de mogelijkheden en ambities van de school als onderdeel van het schoolplan.

3.4.4 **Het Dashboard Passend Onderwijs (samenwerkingsverband)**

Door de sectorraden voor primair en voortgezet onderwijs (PO-raad en VO-Raad) is een zogenaamd 'Dashboard Passend Onderwijs' ontwikkeld, dat samenwerkingsverbanden zicht geeft op relevante kengetallen en stuurinformatie. Dit betreft bijvoorbeeld gegevens als leerlingenaantallen en -stromen, deelnamepercentages, gewichtenleerlingen, verzuiminformatie en arrangementen van scholen binnen PPO. In combinatie met de gegevens die verkregen worden uit het Groeidocument, de evaluatierondes en de schoolondersteuningsprofielen, en aangevuld met de eigen TLV-registratie, vormt dit Dashboard zowel een stevige bron van stuurinformatie als een basis voor verantwoording naar buiten.

We spannen ons in om de bureaucratische druk op scholen zo laag mogelijk te houden door monitorgegevens zo effectief mogelijk te benutten en gebruik te maken van bestaande dashboards.

Hoofdstuk 4 Passend onderwijs in de praktijk

4.1. Inleiding op de ondersteuning in het regulier onderwijs

De in hoofdstuk 2 beschreven missie, visie en ambities vormen de basis voor de organisatie en werkwijzen van het samenwerkingsverband op diverse terreinen. De belangrijkste beleidscomponent betreft de wijze waarop in het samenwerkingsverband de ondersteuningstoewijzing is georganiseerd. Met andere woorden: het vormgeven, organiseren en uitvoeren van een passend arrangement, door de school, eventueel in samenwerking met 'externe' specialisten. Speerpunten van deze werk- en denkwijze, afkomstig uit de missie en visie zijn:

- Regulier waar het kan, speciaal waar nodig;
- Wijkgericht werken in de kring en expertise zoveel mogelijk binnen de basisschool met als doel scholen in hun kracht te zetten;
- De leraar als eigenaar van het arrangeerproces;
- Vroegsignalering en tijdige interventies om erger te voorkomen;
- Ouders als educatieve partner vroegtijdig betrekken;
- Een dekkend netwerk van specialistische voorzieningen.

Een systematiek van ondersteuningstoewijzing bestaat uit drie samenhangende delen:

1. Basisvoorwaarden;
2. De route van ondersteuningstoewijzing ofwel de afspraken over het proces van arrangeren;
3. Afspraken over uitvoering van arrangementen (aanbod).

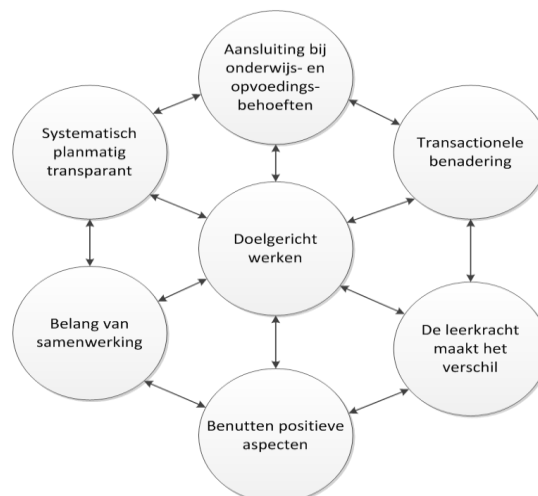
In dit hoofdstuk worden stapsgewijs deze drie kanten van de systematiek belicht. Uitgangspunt hierbij is: uniformiteit in basisvoorwaarden en route, verscheidenheid in aanbod. Uit de implementatiemonitor die in de jaren 2015-2016 is uitgevoerd, blijkt dat de route naar behoren werkt (zie hoofdstuk 3 kwaliteit).

4.2. Basisvoorwaarden

Voordat het proces van ondersteuning toewijzen start, is het van belang dat scholen in hun visie en handelen aan een aantal voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden vormen het fundament van de systematiek van ondersteuningstoewijzing: als niet aan deze voorwaarden voldaan is, zal het doorlopen van de route zeer waarschijnlijk niet een passend of geschikt arrangement opleveren. Met besturen zijn afspraken gemaakt zodat onderstaande voorwaarden tot de standaarduitrusting van *elke* school gaan behoren. Hier horen tevens afspraken bij over wat er gebeurt als een school niet aan deze voorwaarden voldoet. Afsproken wordt een periode van drie jaar te nemen om de basisvoorwaarden volledig op orde te hebben.

Voorwaarde 1 – Handelingsgericht werken

De gewenste werkwijze is een vertaling van de missie en visie van het samenwerkingsverband en gaat in essentie uit van Handelingsgericht Werken (HGW). Deze werkwijze bestaat uit zeven hoofdpijlars, te weten:

Figuur 1. De zeven hoofdpijlars uit Handelingsgericht Werken (HGW)

De allereerste voorwaarde voor een goede systematiek van ondersteuningstoewijzing is dat het mogelijk is te signaleren dat een leerling zich niet ontwikkelt naar vermogen, en het met behulp van handelingsgericht werken vertalen hiervan naar concrete ondersteuningsbehoeften. Om dit in praktijk te brengen, zullen scholen daarom altijd volgens die HGW-principes moeten werken. Het groeidocument fungeert als leidraad waarin wordt geformuleerd wat een leerling extra nodig heeft. Hierin is ook het ontwikkelingsperspectief opgenomen (OPP). Ouders worden betrokken bij alle stappen van het proces. Handelingsgericht werken kan alleen als er ook opbrengstgericht wordt gewerkt.

Voorwaarde 2 – Werken volgens het inspectiekader / basisarrangement

De tweede voorwaarde voor een school om adequaat in te kunnen spelen op onderwijsbehoeften van leerlingen is het werken volgens (de zorgindicatoren van) het inspectiekader. Als de inspectie van mening is dat de school voldoet aan het inspectiekader, krijgt zij een basisarrangement toegewezen, waaruit blijkt dat zij voldoet aan de *basiskwaliteit* die verwacht wordt van scholen.

Voorwaarde 3 – Goede leraren

Een derde voorwaarde voor een geslaagde route is een goede leraar. Kenmerken van een goede leraar zijn onder andere dat deze kan reflecteren op het eigen handelen zodat zij systematisch en professioneel op gesignaleerde ondersteuningsbehoeften kan inspelen, eventueel met behulp van extern advies. De leraar is eigenaar van het ondersteuningsproces rondom een leerling, waarbij hij ook de grenzen van wat mogelijk is binnen zijn groep kan aangeven. Daarnaast moet hij de benodigde handelingen kunnen internaliseren en weten welke doelen hij nastreeft bij het bieden van ondersteuning aan een leerling.

Voorwaarde 4 – Een goede en gekwalificeerde interne begeleider

Een goede interne begeleider vormt het eerste vangnet op school voor handelingsverlegenheid van leraren. Tevens biedt dit garantie op een effectiever proces (een goede interne begeleider weet wie wat doet en waar wat te halen valt). Het is van belang dat schoolbesturen deze noodzaak herkennen en zich inspannen voor continuïteit voor deze sleutelpositie op school. Dit begint met het beschikbaar stellen van voldoende tijd om de benodigde interne begeleidingstaken uit te kunnen voeren. Uitgangspunt is de beroepsstandaard voor intern begeleiders. Hier wordt uitgegaan van 18 uur inzet interne begeleiding voor 200 leerlingen.

De verdere afspraken voor wat we onder autonome ondersteuning en basisondersteuning verstaan, zijn opgenomen in de bijlagen.

Adviseurs en onderwijspecialisten

De adviseurs en de onderwijspecialisten zijn in dienst van het samenwerkingsverband. Zij worden aangestuurd door een teamleider.

De adviseurs zijn allen specialisten op het gebied van handelingsgericht werken en ondersteunen de scholen bij het proces van integraal arrangeren. Zij zijn verbonden aan een groep scholen in een kring. Het opleidingsniveau is HBO+.

Onderwijspecialisten zijn allen academisch opgeleid, of wel als orthopedagoog of wel als schoolpsycholoog. Zij zijn betrokken als 'de eerste deskundigen' in een ondersteuningsteam op het moment dat er sprake is van inzet van extra ondersteuning of om te het bepalen of een kind toelaatbaar is tot een speciale voorziening (SBO of SO). Daarnaast zijn zij adviserend aan de PPO adviseurs.

De deskundigheid binnen basisscholen groeit. Een prima ontwikkeling. Het is van belang dat de adviseurs een toegevoegde waarde blijven houden voor de scholen bij het bieden van ondersteuning en advies.

Om de kwaliteit en de competenties van de adviseurs te versterken worden de functie-eisen voor de adviseurs verhoogd naar een academisch werk- en denkniveau door middel van scholing en door het benoemen van nieuw personeel dat beschikt over zowel onderwijservaring als een academische opleiding.

We willen komen tot een meer efficiënte werkwijze waar het gaat om toeleiding naar een TLV.

Een aantal adviseurs beschikt over de (wettelijke) kwalificaties om een leerling toelaatbaar te verklaren tot een speciale voorziening. Deze adviseurs kunnen vanaf 2017 bij een OT een handtekening namens het samenwerkingsverband zetten. Daar hoeft dus geen onderwijspecialist meer voor aan te sluiten. In het geval dat er sprake is van een complexe ondersteuningsvraag zal een collega worden geconsulteerd.

Onderwijspecialisten en adviseurs participeren in beleidsvoorbereidende werkgroepen.

4.2.1. De route van ondersteuningstoewijzing

Als de basisvoorwaarden op orde zijn, geeft de route van ondersteuningstoewijzing vervolgens aan welke stappen er worden gezet in het proces van arrangeren, zowel op het niveau van de school als op het niveau van het samenwerkingsverband. Dit proces start bij het door een leraar signaleren van een ondersteuningsbehoefte bij een leerling en eindigt op het moment dat passend onderwijs voor deze leerling gerealiseerd is.

Stap 1 – Signalering door de leraar en de ouders

De route start met de signalering dat de ontwikkeling van een leerling stagneert. Het signaal kan zowel van de ouders als van de leraar komen. Op dat moment start de route van ondersteuningstoewijzing, op basis van

handelingsgericht werken in de klas. Uiteraard betreft een leraar sowieso tijdig de ouders van de betreffende leerling bij het proces: zij werken constructief samen om een oplossing te vinden.

Figuur 2. Handelingsgericht werken op meerdere niveaus

Stap 2 – In gesprek met de interne begeleider

Op het moment dat de leraar handelingsverlegen is, gaat zij in gesprek met de intern begeleider van de school. De intern begeleider maakt in eerste instantie een gedegen (leraar overstijgende) analyse van de situatie en geeft vervolgens advies over een mogelijke aanpak. Zij maakt afspraken over terugkoppeling en betreft wederom ouders bij het traject. Tevens is de interne begeleider verantwoordelijk voor professionele dossiervorming, bij voorkeur door middel van het groeidocument. Zij heeft daarmee de rol van trajectbegeleider en regievoerder in het arrangeerproces.

Stap 3 – Ondersteuningsteam en deskundigenadvies

Indien zowel leraar als intern begeleider (en ouders) handelingsverlegen zijn, roept de intern begeleider één of meerdere leden van het ondersteuningsteam bijeen. Tot dit ondersteuningsteam behoren, naast leraar, ouders en intern begeleider:

- ✓ de directeur van de school. Deze is eindverantwoordelijk voor het arrangeerproces;
- ✓ De adviseurs passend onderwijs die de school ondersteunen bij het proces van handelingsgericht arrangeren, zorgdragen voor de route van ondersteuningstoewijzing en de totstandkoming van arrangementen, de verbinding maken met de expertise van buitenaf, zoals het expertteam en de gezinsspecialist.
- ✓ de onderwijsspecialist. Deze beschikt over ruime onderrwijservaring, werkt voor en vanuit de visie van het samenwerkingsverband en kent de onderrwijsondersteuningsmogelijkheden binnen het samenwerkingsverband. Daarnaast beschikt de onderwijsspecialist over aanzienlijke kennis van speciale onderrwijsbehoeften en heeft hij de expertise in huis om tijdig voor gespecialiseerde ondersteuningsvragen, het team

uit te breiden met de juiste specialisten. De rol is die van wegwijzer en architect: hij ondersteunt de school bij het vormgeven en vinden van het juiste arrangement.

- ✓ de gezinsspecialist (Jeugd- en Gezinswerker). Deze is de evenknie van de onderwijsspecialist, maar dan voor de jeugd- en gezinskant (opvoeding). Is een generalist, werkend vanuit een Jeugd- en Gezinsteam, waarin diverse soorten (specialistischer) jeugdhulp zijn samengevoegd. Geeft consultatie en advies, denkt mee en versterkt professionals in het onderwijs. Is gericht op eigen kracht van kinderen, gezinnen en hun (sociale) omgeving, waaronder nadrukkelijk de school. Weet 'de weg' in de opvoed- en opgroei-ondersteuning en staat in nauw contact met het achterveld van aanbieders. Kan uit de voeten met de op school gezegde handelingsgerichte werkwijze en terminologie.

Het ondersteuningsteam dient niet primair te worden gezien als een geïnstitutionaliseerde en op gezette tijden terugkerende overlegsituatie. Eerder fungeert het ondersteuningsteam als collegiaal netwerk van de interne begeleider dat adviseert op de route, 'de weg wijst' binnen het samenwerkingsverband en in overleg tot een arrangement komt dat past bij de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Pas op het moment dat een arrangement daadwerkelijk vormgegeven en vastgesteld gaat worden gaat het, *indien gewenst*, om een overlegsituatie.

We spreken van een 'ondersteuningsteam' als minimaal de ouders, de school en het samenwerkingsverband om tafel zitten om te spreken over de onderwijs- en/of opvoedingsbehoefte van een kind.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling een overleg met het ondersteuningsteam *als voorwaarde* te stellen voor het invoeren van hulp. Wel zal rekening moeten worden gehouden met de wettelijke verplichting tot het betrekken van een deskundigenadvies voorafgaand aan een verwijzing.

Het groeidocument³ wordt aangemaakt. De vervolgstap is afhankelijk van welk soort arrangement uit het ondersteuningsteam komt: hulp binnen de basisondersteuning van de school of hulp binnen de basisondersteuning met behulp van het expertiseteam (stap 4) of verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs (stap 5). Door dat met de betrokkenheid van de adviseur passend onderwijs, de onderwijsspecialist en de gezinsspecialist wordt voldaan aan de wettelijke verplichting tot een deskundigenadvies hoeft er niet een aanvullend, inhoudelijk oordeel geveld te worden over het voorgenomen arrangement.

Stap 4a – Arrangement in de basisondersteuning

De basisondersteuning omvat alle mogelijke arrangementen tot aan een verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs (S(B)O). Van het budget dat de school voor basisondersteuning beschikbaar heeft, organiseert zij het betreffende arrangement. Hierbij maakt zij, indien nodig, gebruik van het expertteam dat op het niveau van de kring opereert. Dit team van experts bestaat uit deskundigen op diverse vakgebieden die inzetbaar zijn voor de uitvoering van daadwerkelijke hulp en ondersteuning. Zij worden betrokken op het moment dat duidelijk is welke ondersteuning geleverd moet worden.

Stap 4b - Ontwikkelingsperspectief

Een ontwikkelingsperspectief moet worden opgesteld voor alle leerlingen die in aanmerking komen voor een toelaatbaarheidsverklaring voor het S(B)O. Echter, een ontwikkelingsperspectief mag voor één of meerdere vakgebieden worden opgesteld als daar gezien de leerontwikkeling reden toe is, een individueel plan moet. Het kan daarbij zowel gaan om leerlingen die in de school als om leerlingen die bovenschools ondersteuning ontvangen. Afsproken wordt dat voor elke leerling die herhaald onvoldoende profiteert van het basisaanbod binnen de groep en bij wie de achterstand op de groep steeds meer toeneemt, een groeidocument wordt gestart. Een integraal onderdeel van het groeidocument is het ontwikkelingsperspectief.

Stap 4c – Bezwaar

Indien ouders en school het structureel niet eens worden over de te organiseren ondersteuning voor een leerling is het mogelijk om bij het samenwerkingsverband bezwaar aan te tekenen. Hiertoe organiseert het samenwerkingsverband een adviescommissie voor bezwaarschriften.

³ Het groeidocument is een web-based omgeving waarin de school de ontwikkeling van een kind met een ondersteuningsvraag volgt. Het is tevens een leidraad bij het handelingsgericht arrangeren. Betrokkenen kunnen lees- of schrijfrechten krijgen om geïnformeerd te worden of informatie toe te voegen.

Stap 5a – Gesprek met voorgenomen school voor speciale (basis)school

Op het moment dat duidelijk is dat aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling het best tegemoet kan worden gekomen in een gespecialiseerde voorziening, wordt in eerste instantie een deskundige van de betreffende (voorgenomen) school voor speciale (basis)school uitgenodigd op de school. Met deze deskundige worden samen met de ouders de mogelijkheden op de school doorgesproken in termen van duur en intensiviteit van het arrangement. Daarbij komt aan de orde op welke wijze de school, met haar specifieke expertise, invulling kan geven aan het benodigde arrangement. Gekeken wordt naar de mogelijkheden (en onmogelijkheden) van flexibele arrangementen. De speciale (basis)school zal dit met elkaar gaan vormgeven, zodat de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd blijft. Tenslotte wordt uitgebreid stilgestaan bij het ontwikkelingsperspectief van de leerling, en de mogelijkheden die dit perspectief op termijn biedt voor terugplaatsing in het regulier onderwijs.

Stap 5b – Afgeven toelaatbaarheidsverklaring

Als stap 5a is afgerond wordt de toelaatbaarheidsverklaring aangevraagd. De Commissie Toelaatbaarheid (TLC) die deze verklaring afgeeft, toetst alleen procedureel (marginaal) of alle stappen tot aan stap 5b via de afgesproken procedure zijn verlopen.

Stap 6 – Evaluatie

Een essentieel onderdeel van handelingsgericht werken betreft een *cyclische* werkwijze. Het is daarom van groot belang dat, voordat het arrangement (van klein naar groot) daadwerkelijk start, er afspraken worden gemaakt over evaluatie. De evaluatie wordt cyclisch ingericht en de opbrengsten worden opgenomen in het groeidocument en gebruikt als input voor het (eventueel) vormgeven van een ander- of vervolgarangement, of het beoordelen van mogelijke terugplaatsing. Hiernaast is constante evaluatie van alle stappen in het proces noodzakelijk om kwaliteit te waarborgen.

Niet elke stap in bovenstaande route is voorwaardelijk voor de volgende. Er zullen zich dus situaties voordoen waarbij stappen kunnen en mogen worden overgeslagen.

4.2.2. Procedures en criteria voor toewijzing en plaatsing

Doel van de hierboven beschreven route van ondersteuningstoewijzing is om de verantwoordelijkheid voor het bepalen wat er nodig is voor een leerling, zoveel mogelijk te laten liggen op het niveau waar deze beslissing hoort: op de scholen zelf. Door middel van het uitrusten van scholen met de juiste expertise moeten zij deze beslissingen steeds zelfstandiger kunnen nemen. Dat geldt tevens voor het bepalen of een plaatsing op het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs het beste ‘arrangement’ voor een leerling kan zijn.

Deskundigenadvies

Het samenwerkingsverband is formeel verplicht om, bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van een leerling tot het speciaal (basis)onderwijs een deskundigenadvies in te winnen. Wettelijk is vastgelegd dat dit deskundigenadvies tenminste moet bestaan uit twee deskundigen, waarvan tenminste één een orthopedagoog of schoolpsycholoog is. Met de betrokkenheid van onderwijs- en gezinsexpertise en de mogelijkheid een deskundige van het S(B)O te betrekken bij een verwijzing, wordt bij het vormgeven van een arrangement in de school echter al voldaan aan de wettelijke verplichting tot een deskundigenadvies. De toekenning van een arrangement hoeft daardoor niet óók nog eens op een hoger niveau in het samenwerkingsverband inhoudelijk getoetst te worden.

Wel zal er binnen het samenwerkingsverband sprake moeten zijn van min of meer uniforme route voor toekenning van verwijzingen door de verschillende ondersteuningsteams. Hierop wordt gestuurd door middel van regelmatig collegiaal overleg tussen en gezamenlijke scholing van de onderwijsspecialisten en adviseurs passend onderwijs.

Naast het (wettelijk verplichte) deskundigenadvies bestaat er de mogelijkheid om bij de directeur van het samenwerkingsverband om een second opinion aan te vragen. Dit is echter slechts aan de orde als ouders en/of school structureel van mening blijven verschillen over de benodigde extra ondersteuning voor een leerling.

Toelaatbaarheidsverklaringen

Het samenwerkingsverband bepaalt of een leerling toelaatbaar is tot het speciaal basisonderwijs of het speciaal onderwijs. Zij verklaart een leerling toelaatbaar door middel van het afgeven van een Toelaatbaarheidsverklaring (TLV), in een van de onderstaande (bekostigings- of ondersteunings-)categorieën:

- Speciaal Basisonderwijs (SBO)
- Speciaal Onderwijs (SO), categorie laag, midden of hoog

Toelaatbaarheidscommissie (TLC)

Het is de wettelijke taak en bevoegdheid van het samenwerkingsverband de toelaatbaarheidsverklaring af te geven. Hiertoe heeft het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidscommissie ingericht. Om bureaucratie te voorkomen is besloten het deskundigenadvies in principe altijd over te nemen, behalve als dit conflicteert met de zienswijze van de school of de ouders. De TLC toetst de aanvraag voor een TLV verder slechts procedureel. Bij een dergelijke toets wordt enkel gecontroleerd of alle verplichte en gewenste stappen in het proces (dat als onderdeel van de basisondersteuning is vastgelegd in het ondersteuningsplan) zijn doorlopen en er sprake is van een consistent advies. Enerzijds wordt hiermee voldaan aan de wettelijke verplichting en anderzijds wordt hiermee het vertrouwen in de arrangeercapaciteit van het ondersteuningsteam uitgesproken.

4.2.3. Ontwikkelingsperspectief

In de afspraak over autonome ondersteuning is opgenomen dat iedere school binnen het samenwerkingsverband in staat moet zijn een ontwikkelingsperspectief op te stellen.

Voor elke leerling die in het regulier onderwijs extra ondersteuning nodig heeft is de school wettelijk verplicht een ontwikkelingsperspectief (OPP) op te stellen. Het ontwikkelingsperspectief wordt opgesteld als er noodzaak is tot verwijzing en als de onderwijsbehoefte van de leerling afwijkt van de leerlijn of het gedrag daartoe aanleiding geeft. Bij leerlingen voor wie een groeidocument is ingericht, is het OPP een integraal onderdeel daarvan.

4.3. Het ondersteuningsaanbod

Het aanbod in de ondersteuningstoewijzing betreft de daadwerkelijke uitvoering van ondersteuning, na vaststellen van de ondersteuningsbehoeften en het vormgeven van een passend arrangement. In het samenwerkingsverband is, zoals hierboven beschreven, gekozen voor een systeem van handelingsgericht arrangeren in de school. Doordat in deze systematiek op basis van ondersteuningsbehoeften wordt bezien wat het beste arrangement voor een leerling is, maakt dit een onderscheid tussen basisondersteuning en extra ondersteuning overbodig. Voor alle leerlingen, op iedere school, is immers (indien daartoe middels handelingsgericht arrangeren aanleiding is) een passend arrangement voorhanden – hoe groot of klein ook.

Deze wijze van het organiseren van aanbod komt hiernaast tegemoet aan de wens van de gezamenlijke besturen om (maximale) expertise in het regulier onderwijs in te zetten.

4.3.1. Niveaus van ondersteuning

Niveau 1: uitvoering van ondersteuning in de basiskwaliteit

Dit betreft de ondersteuning die betaald wordt uit lumpsumbekostiging van de basisscholen. Hieronder vallen in ieder geval de basiskwaliteit, de professionalisering van personeel, handelingsgericht werken, (ortho-didactische) materialen en de uitvoering van kleinschalige arrangementen binnen de basisschool.

Tevens vallen onder dit niveau de werkzaamheden die bekostigd worden uit de schoolbegeleidingsmiddelen die scholen ontvangen in hun lumpsumfinanciering. Hieruit worden bijvoorbeeld onderzoek en systeembegeleiding betaald. Het uitvoeren en/of bekostigen van onderzoek op de school is nadrukkelijk geen taak van of voor het samenwerkingsverband. De verwachting is dat, doordat er in het ondersteuningsteam van de school expertise aan de voorkant beschikbaar is, kritischer gekeken zal worden naar de noodzaak tot het opstarten van een onderzoek.

Niveau 2: uitvoering van hulp in de basisondersteuning

Gekozen is voor een niveau van basisondersteuning waarbij scholen alle hulp en ondersteuning moeten kunnen bieden, tot aan een verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs. Voor de middelen die met de basisondersteuning gemoeid zijn wordt echter een onderscheid gemaakt tussen dat aanbod dat de school *autonoom* moet kunnen uitvoeren, en het aanbod dat zij uitvoert in samenwerking met het team van experts op het niveau van de kring.

2.a. Het autonome aanbod van de school

Voor het *autonome* aanbod ontvangt de school een vaststaand bedrag per leerling, dat door het samenwerkingsverband aan de scholen wordt bekostigd. De middelen op dit niveau worden gekoppeld aan prestatieafspraken in het kader van de basisondersteuning, aan de scholen verstrekt. Voor de uitvoering van de arrangementen zullen de scholen in principe keuze hebben uit meerdere aanbieders.

2.b. Het expertteam

Dit betreft het beschikbaar stellen van personeel voor het vormen en in stand houden van een team van experts op het niveau van de kring, waarin expertise is opgenomen voor leerlingen met een complexe ondersteuningsvraag. Dit heeft de volgende voordelen:

- Inzet van deze mensen voelt voor scholen als collegiaal consult van mensen die deel uitmaken van het eigen team;
- Doordat dit personeel 'onderdeel uitmaakt' van meerdere schoolteams is een brede blik op de kring gegarandeerd;
- Het impliceert vraag gestuurd werken in plaats van aanbod gestuurd werken;
- De organisatie op het niveau van de kring levert een efficiencyvoordeel op (bv. minder reistijd) en bevordert samenwerking en overleg tussen scholen.

Niveau 3: uitvoering van hulp in het speciaal (basis)onderwijs

Dit niveau betreft verwijzingen naar het speciaal (basis)onderwijs. Voorgesteld wordt om, in overleg met de besturen voor speciaal (basis) onderwijs te komen tot meerjarenafspraken voor het aantal lesplekken en hierbij tevens afspraken te maken over de rechtstreekse instroom in het speciaal (basis) onderwijs. Bij voorkeur gelden deze afspraken voor de periode van één ondersteuningsplan en worden de gemaakte afspraken op cyclische basis geëvalueerd. Ruim voor het vaststellen van een volgend ondersteuningsplan worden nieuwe afspraken gemaakt, zodat het speciaal onderwijs hier (in personele en materiële) zin, niet voor verrassingen komt te staan.

4.4. Organisatie van de kring

De systematiek van ondersteuningstoewijzing leunt sterk op de gedachte dat het decentraal bundelen en inzetten van expertise leidt tot een meer effectieve, efficiënte en afgestemde organisatie van hulp en ondersteuning. Om de systematiek optimaal tot uiting te laten komen is in de vorige planperiode gekozen voor het organiseren van passend onderwijs op het niveau van de kring. Doel is lokaal maatwerk, waarbij concurrentieoverwegingen tussen scholen ondergeschikt zijn aan het belang van een leerling.

Kringen zijn kleinere (geografisch afgebakende) regio's binnen de grenzen van het samenwerkingsverband. Een kring is het een 'orgaan' binnen het organogram van het samenwerkingsverband met als taak passend onderwijs lokaal en in samenwerking vorm te geven.

4.4.1. Voorgeschiedenis en huidige stand van zaken

De kring is oorspronkelijk bedoeld als een overlegstructuur die de verbinding moest maken tussen de organisatie van het samenwerkingsverband en het werkveld. Op die manier zijn de kringen de voelhorens van het samenwerkingsverband die beleidsontwikkeling mogelijk maken en voor eenmaal vastgesteld beleid het draagvlak vergroten.

Als organisatievorm voor de lokale samenwerking is de kring langzaamaan effectiever geworden, waarbij ook de concurrentie tussen basisscholen samenwerking steeds minder lijkt te belemmeren. De voorzitters van de kringen, samen met een vertegenwoordiging van het speciaal (basis)onderwijs, vormen onder voorzitterschap van de directeur van het samenwerkingsverband, het kernteam van het samenwerkingsverband.

4.4.2. Ontwikkeling van de kringen

Het samenwerkingsverband faciliteert scholen op drie manieren om passend onderwijs vorm te geven:

Door het bieden van expertise:

a personeel dat arrangeert/arrangeren ondersteunt, de adviseur passend onderwijs en de onderwijsspecialist

b personeel dat arrangementen uitvoert, medewerkers van de AED en SBO de Vlieger.

Door het overdragen van geld

c middelen voor de uitvoering van arrangementen.

Als een kring bestaat uit scholen in dezelfde wijk of regio, dan zijn de volgende onderstaande opties mogelijk:

1. De kring als overlegplatform van de wijk/regio (op het niveau van directies). De kring is gesprekspartner voor de directie van het samenwerkingsverband, kan de uitvoering van passend onderwijs evalueren en suggesties doen voor wijk/regio-specifieke beleidsontwikkeling. Er is geen sprake van gezamenlijke uitvoering, die berust bij de scholen, hun bestuur en het samenwerkingsverband. De kring is beperkt tot 'denktank'.
Scholen arrangeren ieder voor zich en delen geen faciliteiten.
2. Als 1, maar deze kring werkt ook samen als het gaat om arrangementen voor leerlingen, (her)plaatsing binnen het regulier onderwijs en terugplaatsing vanuit S(B)O) en werkt met de verschillen tussen de scholen als het gaat om de mogelijkheden van een passende plek
Scholen arrangeren (deels) samen en PPO ondersteunt. (beschikbaar: a)
3. Als 2, maar deze kring legt tevens de verbindingen binnen het netwerk van beschikbare expertise, waaronder de jeugdhulp. De kring beschikt hiertoe over een team van experts dat de arrangementen uitvoert
De scholen maken op basis van solidariteit gebruik van de inzet van het beschikbare expertise (beschikbaar: a en b)
4. Als 3, maar deze kring heeft naast expertise ook *middelen* beschikbaar om arrangementen uit te voeren en maakt daarover lokale afspraken (wijkgerichte of regiogerichte aanpak).
De scholen maken afspraken over de inzet van expertise én middelen op het niveau van de kring. (beschikbaar: a, b en c).

In de derde en vierde variant is sprake van decentralisatie van activiteiten van het samenwerkingsverband om een specifieke wijk- of regioaanpak (en de lokale jeugdhulp) efficiënter te laten verlopen, met als uitgangspunt dat lokaal creatiever kan worden omgegaan met de inzet van mensen en middelen.

Voor optie 3 en 4 is facilitering nodig die kan worden vrijgemaakt uit de voor de betreffende kring beschikbare mensen en middelen.

4.4.3. Inrichten, kaders stellen en begeleid door ontwikkelen

De missie van het samenwerkingsverband is primair gericht op zoveel mogelijk passend onderwijs. Samenwerking in de wijk zal de mogelijkheden daartoe vergroten.

Elke kring zal dan ook in staat moeten zijn om in gezamenlijkheid passend regulier onderwijs te bieden.

De beweging hiernaartoe is echter een complexe: gezocht moet worden naar optimale (werkbare) geografische eenheden voor samenwerking en de daarbij benodigde inzet van expertise. Het betreft een optimalisatievraagstuk waarbij ontwikkelkansen moeten toenemen en moeten worden geborgd. De overgang van de huidige naar de gewenste situatie zal dan ook *begeleid, gemonitord* en voorzien van heldere *kaders* moeten plaatsvinden:

- a. De *kaders* vormen een leidraad om te voorkomen dat ongewenste (bij-)effecten hun intrede doen in de te ontwikkelen werkwijze. Zij vormen een programma van eisen voor de kringen en hun deelnemende scholen en besturen. Op hoofdlijnen betreffen die kaders onder andere:
 - handelingsgericht werken en denken als uitgangspunt voor alle acties: zowel voor het verdelen van beschikbare expertise, als voor de uitvoering van arrangementen als voor de toeleiding daar naartoe;
 - het niet op enige wijze op een lager organisatieniveau creëren van slagbomen of indicatiecriteria: hulp en ondersteuning moeten vrij beschikbaar zijn en in continu overleg tussen de kringpartners ingezet worden. Goede, handelingsgerichte dossiervorming via het Groeidocument, draagt bij aan een beargumenteerde toewijzing van ondersteuning binnen de kring;
 - de samenwerking en combinatie met de jeugdhulp moet geborgd zijn;
 - decentrale inzet van expertise mag niet leiden tot vershraling van aanbod, met meer verwijzingen naar het speciaal (basis)onderwijs tot gevolg;
 - de onderlinge concurrentie tussen scholen mag nooit een belemmering vormen voor het vinden van de beste plek voor een leerling.
- b. Om te bezien of de ontwikkeling ook leidt tot kringen die aan het programma van eisen kunnen voldoen, is het van belang dat die ontwikkeling objectief begeleid en gemonitord wordt. Uit bestaand (onderwijs- en organisatie)onderzoek zal daartoe een set moeten worden gedestilleerd van monitorwaardige instrumenten: welke indicatoren/variabelen worden gemeten en wat vertellen die over de kwaliteit en richting van de ontwikkeling? Goede monitoring en begeleiding zorgen ervoor dat de ontwikkeling van de kringen binnen de hierboven gestelde kaders blijft.

Het bestuur van het samenwerkingsverband heeft de directeur de opdracht gegeven de hierboven geschetste uitwerking ter hand te nemen en in te zetten.

4.5. Extra ondersteuning in en buiten het regulier onderwijs

4.5.1. Gespecialiseerde voorzieningen

In de missie van het samenwerkingsverband is verwoord dat de ondersteuning zoveel mogelijk naar het kind gebracht moet worden, in plaats van het kind naar de ondersteuning, waarbij de kring een belangrijke rol speelt. Passend onderwijs wordt immers vanuit het regulier onderwijs georganiseerd.

Niettemin zijn hoogwaardige, soms buiten de kring gelegen, gespecialiseerde voorzieningen nodig om een dekkend netwerk van voorzieningen te creëren. Daarbij heeft het samenwerkingsverband de ambitie om de mogelijkheden van en voor flexibele arrangementen te verruimen. Met uiteindelijk een dubbele taak: het bieden van een gespecialiseerde onderwijssetting voor leerlingen waarvoor passend onderwijs in een reguliere school niet haalbaar is, maar ook door vandaaruit de expertise te bundelen om het regulier onderwijs te ondersteunen bij de arrangementen die ze wel succesvol vorm kunnen geven. De ontwikkeling naar een dekkend netwerk van gespecialiseerde voorzieningen is geen eenvoudige ambitie, want het huidige speciaal onderwijs heeft een groter voedingsgebied dan ons samenwerkingsverband en is betrokken bij meerdere samenwerkingsverbanden in de regio Holland Rijnland en soms zelfs daarbuiten. Aanpak en sturing op deze voorzieningen moet dan ook bovenregionaal worden afgestemd.

Expertise PPO, SAD, SBO de Vlieger, en AED

De expertise van het samenwerkingsverband die gericht is op (de ondersteuning van) het arrangeren, de adviseurs passend onderwijs en onderwijspecialisten (gedragwetenschappers), zijn in dienst van het samenwerkingsverband. Daarnaast zijn één adviseur en één onderwijspecialist aangesteld bij de SAD Wassenaar. De adviseurs verzorgen de verbinding tussen de kringen en de organisatie PPO.

De expertise die gericht is op de uitvoering van arrangementen is afkomstig vanuit SBO de Vlieger en de AED. Deze expertise is enerzijds gericht op de ondersteuningsbehoefte van de leraar en anderzijds op die van de leerling. De ondersteuning van de leraar is gericht op het handelen en gedrag in relatie tot leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte.

De expertise van SBO de Vlieger bestaat uit de bemensing van de observatievoorziening voor jonge kinderen 'Het Palet', de coördinatie van het project Het Jonge kind waaronder de inzet van handelingsgerichte diagnostiek in de basisscholen, expertise op het gebied van ernstige lees- en rekenproblematiek, logopedie en speltherapie. Tevens verzorgt SBO de Vlieger op meerdere plekken in het samenwerkingsverband op aanvraag Impuls-gedragsklassen. De inzet van SBO De Vlieger wordt bekostigd uit de 2% middelen in overleg met de directeur van PPO.

De experts van de AED zijn gekoppeld aan scholen in een kring en vormen het expertteam. Zij worden, na tussenkomst van een adviseur PPO, in overleg met ouders en school ingezet voor kinderen die vooral een complexe ondersteuningsbehoefte hebben, vaak voor een langere periode. De AED-ers beschikken over zeer gespecialiseerde kennis en aanpak van kinderen binnen het onderwijs die op scholen niet voor handen is.

Het is de opdracht aan het samenwerkingsverband om steeds scherp zicht te houden op de kwaliteit van de geboden expertise, zeker ook met het oog op de vraag van sommige schoolbesturen om zelf meer regie te voeren op de in te zetten expertise. Wij zullen de komende jaren met de scholen een afweging maken in hoeverre de inzet van genoemde expertise aansluit bij de behoefte van scholen.

Zie bijlage 6

Het jonge kind

De ambitie van het samenwerkingsverband is gericht op vroegtijdige signalering van onderwijs- en ondersteuningsbehoeften en preventieve inzet van hoogwaardige ondersteuning.

Vanuit die ambitie is het beleid rondom 'jonge kinderen in risicosituaties' (JRK) ontwikkeld. Schoolbesturen dragen dit beleid en investeren ook zelf in het versterken van de competenties van leraars en IB-ers in de onderbouw.

PPO voert een driesporen beleid:

1. Scholing van leraren onderbouw;

2. Inzet van handelingsgerichte diagnostiek (HGD) in het regulier onderwijs;
3. Een kleine observatievoorziening 'Het Palet'.

Ad 1 Scholing

Gedurende de planperiode krijgen alle leraren onderbouw de gelegenheid een kort durende scholing van 5 dagdelen te volgen die gericht is op het versterken van handelingsrepertoire van de leraar ten aanzien van kinderen met 'moeilijk verstaanbaar gedrag'.

Ad 2 Handelingsgerichte diagnostiek

Doel van het traject is het scherp krijgen van wat een kind nodig heeft om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen en op welke wijze de basisschool dit het beste kan waarmaken. Ouders worden van meet af aan betrokken.

In de HGD-trajecten besteden we veel aandacht aan informatieverwerking over de ontwikkeling van het kind. We achterhalen in hoeverre de omgeving (school, ouders, buurt) van invloed is op de geremde ontwikkeling van het kind. Al werkend en observerend krijgen school en ouders zicht op de specifieke behoeften van een kind op school en thuis. Dit inzicht kan vervolgens leiden tot een duidelijk beeld van gewenste veranderingen en aanpassingen in de leeromgeving en eventueel thuis, waardoor de mogelijkheden voor optimale ontwikkeling worden vergroot. Door inzet van een HGD-traject in de onderbouw kan in veel gevallen verplaatsing naar een speciale voorziening voorkomen worden.

Extra inzet in tijd van de leraar en de lb-er van de basisschool is noodzakelijk om een HGD-traject tot een succes te maken. Per jaar worden door PPO middelen beschikbaar gesteld voor 20 trajecten handelingsgerichte diagnostiek, waarmee of een PPO-adviseur of een specialist van de AED het proces binnen de basisschool begeleidt.

Ad 3 Observatievoorziening Het Palet

Als er meer nodig is dan een HGD-traject omdat er nog scherper, en in een kleine groep, geobserveerd moet worden kan binnen PPO een beroep worden gedaan op een speciaal ingerichte omgeving: observatievoorziening Het Palet.

Het Palet is gevestigd binnen SBO De Vlieger. Deze nieuwe voorziening is speciaal ingericht voor kinderen tussen 4 en 7 jaar. Centraal staat de vraag wat er nodig is om een optimale ontwikkeling, uitgaande van de mogelijkheden van het kind, in het onderwijs te realiseren. Het verblijf is tijdelijk en het doel helder:

- een beeld krijgen van de (specifieke) pedagogische en didactische onderwijsbehoeften van het kind;
- duidelijkheid krijgen ten aanzien van de aanpak die nodig is om het kind op adequate (passende en werkzame) wijze ondersteuning te bieden in de (schoolse) ontwikkeling;
- Inzicht verwerven en het bieden van handelingsadviezen in de faciliteiten die een school moet kunnen bieden om dit te realiseren.

Op het Palet wordt gewerkt met een groep van maximaal 10 kinderen. Zij blijven gedurende de observatieperiode ingeschreven staan op de basisschool. Deze periode omvat maximaal 10 maanden. Een gespecialiseerde leraar geeft leiding aan de groep, ondersteund door een onderwijsassistent. De coördinatie van de observatieperiode is in handen van een orthopedagoog. Goede communicatie met ouders is een van de uitgangspunten. Daarbij gaat het niet alleen om uitwisseling van kennis en ervaringen, maar ook om actieve participatie, zoals aanwezigheid bij groepsactiviteiten, het bespreken/afstemmen van gewenst handelen en het opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak. Het Palet kan hierbij profiteren van de aanwezigheid van een oudercontactpersoon van Cardea. Voor vragen van ouders in de thuissituatie kan het jeugd- en gezinsteam betrokken worden.

4.5.2. Rechtstreekse instroom

Voor een kleine groep leerlingen is bij de geboorte, of in ieder geval op jonge leeftijd, duidelijk dat zij aangewezen zullen zijn op het speciaal onderwijs (evidente ondersteuningsbehoeften). Deze leerlingen, zogenaamde EMB-leerlingen (met een ernstige meervoudige beperking), volgen daarom niet de reguliere route van ondersteuningstoewijzing, zoals deze is beschreven in dit ondersteuningsplan. Deze leerlingen ontvangen bij de overgang naar het primair onderwijs een toelaatbaarheidsverklaring voor hun gehele schoolperiode. Het samenwerkingsverband neemt hiermee de richtlijn die is opgesteld door de PO-raad integraal over. Bij EMB-leerlingen gaat het om kinderen met:

- a. een laag ontwikkelingsperspectief ten gevolge van een ernstige verstandelijke beperking, vaak met moeilijk te 'lezen' gedrag en ernstige sensomotorische problematiek (zoals ontbreken van spraak, bijna niet kunnen zitten/staan), of
- b. een matig tot lichte verstandelijke beperking en een grote zorgvraag ten gevolge van ernstige en complexe lichamelijke beperkingen, of
- c. moeilijk te reguleren gedragsproblematiek (zoals ASS / hechtingsproblematiek) als gevolg van ernstige psychiatrische stoornissen, in combinatie met een matig tot lichte verstandelijke beperking.

Daarnaast zullen ook leerlingen met ernstige en complexe beperkingen, zónder een verstandelijke beperking in aanmerking kunnen komen voor rechtstreekse instroom. In overleg met de ouders, het speciaal onderwijs en het samenwerkingsverband wordt voor deze kinderen een arrangement opgesteld dat antwoord moet geven op hun complexe ondersteuningsvraag.

4.5.3. Onderwijsvoorziening van Vrouwenopvang Rosa Manus

Binnen de Vrouwenopvang Rosa Manus is een kleine onderwijsvoorziening ingericht waar kinderen direct na opname in de vrouwenopvang onderwijs krijgen van een bevoegde leraar. In afstemming met basisscholen in Leiden wordt onderwijs op maat geboden aan deze kwetsbare kinderen.

Behalve onderwijs geven is het de taak van de leraar om waar noodzakelijk een onderwijsplek te vinden binnen één van de scholen van het samenwerkingsverband. De leraar verzorgt het contact tussen de scholen waar kinderen geplaatst worden en de moeders.

De leraar is aangesteld bij PROO Leiden. PPO staat samen met de gemeente Leiden garant voor de bekostiging van de leraar (50% - 50%).

4.6. Een dekkend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen

De combinatie van de door het samenwerkingsverband gefaciliteerde ondersteuningsvoorzieningen op de scholen en de door schoolbesturen in stand gehouden voorzieningen binnen en buiten het samenwerkingsverband vormen samen een dekkend netwerk van ondersteuning. Dit dekkend netwerk (inclusief actuele ontwikkelingen) is in onderstaand schema weergegeven:

	Bestaande ondersteuning/voorzieningen	Ontwikkelingen 2017-2020
BAO	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ Reguliere basisscholen vormen de steunpilaar van het dekkend netwerk. Verwacht wordt dat zij zich ontwikkelen op differentiatie en handelingsgericht werken. Ⓡ Hiernaast krijgen zij budget voor het (door)ontwikkelen van de basisondersteuning. Ⓡ Basisscholen zijn verantwoordelijk voor arrangeren van ondersteuning. Bij complexe ondersteuningsvragen wordt een OT georganiseerd op school, waarbij ouders volwaardig gesprekspartner zijn en als (ervarings)deskundig worden gezien. Ⓡ Scholen beschikken over een adviseur passend onderwijs (voor HGW-versterking en vormgeven arrangementen), onderwijs-specialist en een jeugd- en gezinswerker. Ⓡ Alle basisscholen zijn verantwoordelijk voor het leveren van basisondersteuning: dit betreft alle vormen van ondersteuning tot aan een verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs. Ⓡ Scholen geven daar invulling aan door middel van hun collegiale netwerk (om te kunnen arrangeren), het Expertteam (om de arrangementen uit te voeren) en het samenwerkingsverband. Ⓡ Tenslotte voldoen de basisscholen aan een minimale standaard van ondersteuningsvoorzieningen die zij zelfstandig kunnen leveren, de autonome ondersteuning. 	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ De scholen ontwikkelen zich steeds verder in termen van differentiatie-mogelijkheden en HGW. Ⓡ Intern begeleiders bekwamen zich in het HGW begeleiden van leraren. Ⓡ De autonome ondersteuning wordt geëvalueerd, doorontwikkeld en aangescherpt. Ⓡ Scholen stellen zichzelf steeds de vraag of hun onderwijs aansluit bij de vragen die passend onderwijs stelt. Ⓡ Scholen staan open voor het opnemen van leerlingen die een periode in het S(B)O onderwijs hebben gekregen en voor wie de reguliere onderwijsomgeving het best passend is geworden.
KRING	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ Op het niveau van de kring beschikken de scholen over een Expertteam waarin voormalige Ambulant Begeleiders van de AED (of SAD, in het geval van Wassenaar) en het SBO hun expertise inzetten. De inzet wordt verdeeld door de scholen van de kring zelf. Ⓡ De expertise van de AED wordt afgestemd op de (kwalitatieve) behoeften die de kring aangeeft. 	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ Scholen stemmen hun autonome ondersteuning op elkaar af. Ⓡ Binnen de kringen wordt een cyclus van collegiale consultatie ontwikkeld. Ⓡ Scholen in de kring zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het bieden van passend onderwijs voor hun leerlingen.
JRK	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ Voor jonge kinderen met complexe ondersteuningsvraag is het mogelijk om een traject ‘handelingsgerichte diagnostiek’ in te zetten Ⓡ Het Palet is een observatievoorziening, voor het jonge kind, op SBO De Vlieger, onder aansturing van PPO. Ⓡ De leerlingen op het Palet blijven ingeschreven in de basisschool. Ⓡ Leerlingen worden hier voor een periode van maximaal 10 maanden geobserveerd, waarna een advies wordt geformuleerd voor de best passende onderwijsplek. 	<ul style="list-style-type: none"> Ⓡ Het onderhouden van een goede route naar de observatievoorziening, gekoppeld aan versterking van de observatiecapaciteiten in het regulier onderwijs. Ⓡ Inzet van handelingsgerichte diagnostiek in de reguliere scholen

	Bestaande ondersteuning/voorzieningen	Ontwikkelingen 2017-2020
SBO	<p>Ⓜ Het SWV kent een voorziening voor speciaal basisonderwijs, t.w. De Vlieger in Leiden. De specialistische onderwijsondersteuning in deze school is bestemd voor leerlingen die vanwege hun specifieke leer- en sociaal emotionele ontwikkelingsbehoeften onvoldoende profiteren van basisonderwijs. Deze school biedt kinderen een krachtige, flexibele leeromgeving, passend bij hun eigen ontwikkelingsperspectief. Zij onderscheidt zich van de reguliere scholen in schoolorganisatie, pedagogisch klimaat, leerstofaanbod, didactisch en pedagogisch handelen en mogelijkheden van ondersteuning en hulpverlening.</p> <p>Ⓜ Door de mogelijkheid het SBO aan tafel te vragen bij een OT op de basisschool wordt de beschikbare expertise schoolnabij benut. Tevens biedt dit mogelijkheden voor het gelijktijdig beantwoorden van de inhoudelijke (onderwijskundige) vraag en de plaatsingsvraag.</p>	<p>Ⓜ Het SBO en het SO werken samen aan een dekkend netwerk van speciale voorzieningen in aansluiting op het regulier onderwijs. Hierdoor ontstaan een verticaal continuüm (lichter naar zwaarder) maar ook een horizontaal continuüm (inhoudelijk).</p> <p>Ⓜ Bij toelating tot een speciale voorziening staat de onderwijsbehoefte centraal.</p> <p>Ⓜ De speciale voorzieningen werken samen aan het voorkomen van wachtlijsten.</p> <p>Ⓜ Flexibele instroom gedurende het jaar is mogelijk.</p> <p>Ⓜ Flexibele arrangementen waar nodig en mogelijk in combinatie met jeugdhulp worden gerealiseerd.</p>
SO	<p>Ⓜ Het speciaal onderwijs is voor leerlingen die vanwege een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking of vanwege gedragsstoornissen extra zorg op school nodig hebben. De leerlingen krijgen in het speciaal onderwijs meer aandacht en ondersteuning en volgen het onderwijs in kleinere klassen dan in het reguliere onderwijs en het speciaal basisonderwijs. Vanuit samenwerkingsverband Passend onderwijs worden leerlingen doorgaans verwezen naar de volgende voorzieningen voor speciaal onderwijs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Leo Kannerschool ○ PI-school De Brug ○ Onderwijs-zorgcombinatie Orion ○ Korte Vliet, school voor ZML ○ Mytyschool De Thermiek <p>Ⓜ Door de mogelijkheid het SO aan tafel te vragen bij een OT op de basisschool wordt de beschikbare expertise schoolnabij benut. Tevens biedt dit mogelijkheden voor het gelijktijdig beantwoorden van de inhoudelijke (onderwijskundige) vraag en de plaatsingsvraag.</p>	

	Bestaande ondersteuning/voorzieningen	Ontwikkelingen 2017-2020
ONDERWIJS-ZORGVOORZIENINGEN	<ul style="list-style-type: none"> Ⓜ Gewerkt wordt aan een bestendige doorgaande lijn van samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp op alle niveaus (school, kring, observatie, GO, regionaal). Ⓜ Gezamenlijke afspraken tussen gemeenten en onderwijspartners op het niveau van de regio Holland-Rijnland maken het beter mogelijk om arrangementen te ontwikkelen voor kinderen met een zeer complexe en gecombineerde onderwijs- en zorgbehoefte. Ⓜ De uitvoering van onderwijszorgarrangementen loopt via dezelfde oplopende lijn van regulier naar speciaal als hierboven geschetst. Zeker voor onderwijszorgarrangementen geldt: hoe specialistischer de onderwijs- en opvoedbehoefte, hoe meer samenwerking (tussen besturen cq. in de regio) vereist is. Uitvoering start op de reguliere basisschool en loopt via de wijk en het SBO en SO naar regionale samenwerking voor zeer specialistische voorzieningen. Een nieuwe onderwijs-jeugdhulpvoorziening is SLOEP, gevestigd binnen PI-school De Brug waar kinderen én in een specialistische onderwijsomgeving én op een zorgboerderij ondersteuning krijgen. Doel is: toegroeien naar een reguliere onderwijsomgeving. Ⓜ Onderwijs-zorgcombinatie Orion = combinatie van onderwijs en jeugdhulp 	<ul style="list-style-type: none"> Ⓜ De op het niveau van Holland-Rijnland ontwikkelde visie moet zich beter vertalen in goed functionerende JGT'ers in de Ondersteuningsteams op schoolniveau. Ⓜ Meer inzetten op gezamenlijke professionalisering onderwijs en jeugdhulp. Ⓜ Er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van innovatieve vormen van gecombineerde onderwijsvoorzieningen en jeugdhulp op het niveau van de regio Holland Rijnland.

4.7 Doorgaande lijn en terugplaatsing

4.7.1. Samenwerken bij zorgplicht en overgangen

Het komen tot een sluitend onderwijscontinuüm is meer dan het organiseren van een voldoende en regionaal gespreid onderwijsaanbod. Het gaat ook om goede samenwerking tussen scholen ten behoeve van leerlingen. Het motto is: samen verantwoordelijk voor alle leerlingen. Deze samenwerking is van belang bij het invullen van de zorgplicht en bij de afstemming rond overgangen van de ene school naar een andere en vanuit voor-schoolse voorzieningen.

Schoolbesturen hebben met de invoering van passend onderwijs zorgplicht. Dit betekent dat zij voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, verantwoordelijk zijn voor het bieden van een passende onderwijsplek. Hetzij op de eigen school, al of niet met extra ondersteuning, hetzij op een andere school binnen het samenwerkingsverband. Met de invoering van de zorgplicht is de rolverdeling in het proces van plaatsing duidelijker geworden. De verantwoordelijkheid voor tijdig plaatsen begint op het moment dat de leerling wordt aangemeld bij een school van het samenwerkingsverband. De mate waarin een schoolbestuur in staat is om die zorgplicht in te vullen, wordt deels beïnvloed door de mate waarin de schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband samenwerken. Een belangrijke functie van het samenwerkingsverband is het faciliteren van de samenwerking. Tevens wordt afgestemd en samen gewerkt met de samenwerkingsverbanden in de regio voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs cluster 1 en cluster 2, de gemeenten en instellingen die betrokken zijn bij de opvang en begeleiding van jongeren in het kader van de jeugdhulp.

4.7.2. Overgangen

Kinderen binnen het samenwerkingsverband kunnen te maken krijgen met verschillende overgangssituaties. Soms is een verplaatsing naar een andere school of voorziening noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de onderwijsbehoefte van een kind. Echter iedere verplaatsing levert voor een (kwetsbaar) kind een kortere of langere periode van onveiligheid en onwennigheid op. Ook kan een verplaatsing naar een andere school bij een kind het gevoel geven te hebben gefaald. Zorgvuldigheid en een deskundig advies bij de besluitvorming zijn geboden.

We onderscheiden o.a.:

1. voorschool naar reguliere basisschool, groep jonge risicokinderen, speciaal (basis) onderwijs;
2. basisschool naar basisschool;
3. basisschool naar school voor speciaal (basis) onderwijs;
4. speciaal onderwijs naar speciaal onderwijs
5. speciaal (basis) onderwijs naar regulier onderwijs
6. basisschool naar voortgezet (speciaal) onderwijs.

1. Van voorschoolse voorzieningen naar basisonderwijs

De overdracht van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven naar de basisschool is niet centraal geregeld. De kwaliteit van de samenwerking en de overdracht verschilt per gemeente en van school tot school. Er bestaat geen wettelijke verplichting tot het overdragen door middel van een schriftelijke rapportage zoals bij de overgangen tussen scholen. Binnen de gemeente Leiden is een digitaal overdrachtdossier ontwikkeld voor de overgang van voorschoolse voorzieningen naar de basisschool. Voor scholen is het belangrijk te weten dat er een leerling is aangemeld met een ondersteuningsvraag en welke ondersteunende activiteiten effect hebben gehad of niet. Informatie van ouders over de ontwikkeling van hun kind is hierbij van groot belang.

Voor de warme overdracht is een formulier ontwikkeld dat wordt overgedragen met een digitaal signaleringssysteem. Het formulier wordt ingevuld als het kind 3 jaar en 10 maanden is. Op 5 ontwikkelingsgebieden wordt aangegeven of er behoefte is aan extra ondersteuning en of warme overdracht gewenst is. Bij warme overdracht gaan de voorschool, de school en de ouders in gesprek om vast te stellen wat de extra ondersteuningsbehoefte is. Nog lang niet alle scholen in Leiden zijn tevreden over de informatieoverdracht.

Alle gemeenten geven aan dat een betere afstemming van voorschoolse voorzieningen en de onderbouw van de basisscholen aandacht verdient.

Het samenwerkingsverband zal in overleg met alle gemeenten in de Leidse regio inzetten op een gedegen (warme) overdracht vanuit de voorschoolse voorzieningen naar de basisscholen en het speciaal onderwijs en daarbij gebruik maken van de ervaringen die in de verschillende gemeenten zijn opgedaan. In december 2016 zal hiertoe een eerste stap gezet worden.

2. Van basisschool naar basisschool

Als op een basisschool niet meer in voldoende mate passend onderwijs geboden kan worden, zal in het ondersteuningsteam eerst de vraag beantwoord moeten worden of een andere basisschool in de kring wél een passend onderwijsaanbod heeft dat aansluit op de ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Deze wijze van het invullen passend onderwijs is expliciet een verantwoordelijkheid van de kring die de komende jaren verder ontwikkeld kan worden. Het gebruik maken van elkaars expertise en mogelijkheden thuis nabij dient meer nadruk te krijgen.

3. Van basisonderwijs naar speciaal (basis) onderwijs

Voor de overgang van een basisschool naar een speciale (basis) school is een toelaatbaarheidsverklaring van het samenwerkingsverband nodig. Deze route is eerder in dit hoofdstuk beschreven.

Bij de overgang naar een speciale school zal binnen het ondersteuningsteam van de school, en dus met de ouders en de speciale school waar de leerling naartoe gaat, overlegd worden over 'het arrangement' dat de SO-school gaat bieden. Hierbij worden afspraken gemaakt over de duur van het verblijf in de S(B)O-school, de bestuurscategorie en de inhoud van het onderwijsaanbod.

4. Van speciaal (basis) onderwijs naar speciaal (basis) onderwijs

Slechts als uitzondering dient gekozen te worden van een verplaatsing van een kind van de ene naar de andere speciale voorziening om redenen die eerder genoemd zijn.

5. Van speciaal (basis) onderwijs naar regulier onderwijs

Het samenwerkingsverband opteert voor preventie. De voorkeur van het samenwerkingsverband gaat uit naar plaatsing in het speciaal (basis)onderwijs op jonge leeftijd. Een effectieve ondersteuning van leraren en begeleiding van leerlingen in een vroeg stadium, maakt het voor sommige leerlingen mogelijk ook terug te keren naar het reguliere onderwijs.

Het samenwerkingsverband kritisch naar de afgiftetermijn van de aangevraagde toelaatbaarheidsverklaringen, en verplicht de verwijzende basisschool om in de aanvraag het doel van het verblijf in het speciaal (basis)onderwijs glashelder te omschrijven. Daarnaast verwacht het samenwerkingsverband van het speciaal onderwijs de

ontwikkeling van geplaatste leerlingen met regelmaat te evalueren. Een leerling kan te allen tijde aangemeld worden op een reguliere basisschool. De basisschool zal in het eigen ondersteuningsteam de overweging maken of deze, eventueel met ondersteuning van het samenwerkingsverband, tegemoet kan komen aan de onderwijsbehoeften van de leerling. In het schooljaar 2016-2017 zal worden gewerkt aan een uitgebreider protocol voor terugplaatsing van leerlingen uit het speciaal (basis)onderwijs naar het regulier onderwijs.

6. Van primair naar voortgezet (speciaal) onderwijs

Om ervoor te zorgen dat leerlingen zoveel mogelijk een ononderbroken schoolloopbaan hebben, en dus voortdurend passend onderwijs krijgen, stemt het samenwerkingsverband de overgang van het primair onderwijs en het speciaal (basis) onderwijs naar het voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs af met het samenwerkingsverband voor voortgezet onderwijs in de regio.

Dit traject is een gezamenlijke inspanning van de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs in de Leidse regio en is vooral gericht op leerlingen waarvan de verwachting is dat zij vanuit het primair onderwijs doorstromen naar het voortgezet onderwijs met een extra onderwijsbehoefte. Te denken valt aan leerlingen met advies voor het voortgezet speciaal onderwijs, Praktijkonderwijs, en Leerwegondersteunend onderwijs, maar ook voor de leerlingen waar de verwachting is dat de tussenstap van het Orthopedagogisch-Didactisch Centrum De Delta wenselijk is.

In de overgang van primair naar voortgezet onderwijs wordt in de hele regio gebruik gemaakt van digitale overdracht van leerlingengegevens. Het overdrachtdossier bevat de wettelijk verplichte documenten aangevuld met de gegevens over de cognitieve ontwikkeling, taal- en rekenontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling, naast het advies voor de leerweg en een beschrijving van de eventuele ondersteuningsbehoefte. In ontwikkeling bij deze digitale overdracht is een apart onderdeel. Momenteel wordt onderzocht of en hoe de warme overdracht nog te verbeteren is. Door middel van het digitale managementsysteem is voor de samenwerkingsverband te controleren of alle leerlingen een plaats in het voortgezet onderwijs hebben gevonden. Digitale uitwisseling van gegevens tussen de regio's in Zuid-Holland is eveneens mogelijk. Jaarlijks worden de procedures geëvalueerd met alle deelnemende scholen. Op de website van het samenwerkingsverband staat het traject beschreven.

7. Aandacht voor talent

Passend onderwijs is met nadruk een recht voor alle kinderen. Dus ook voor kinderen met een versnelde ontwikkeling en kinderen met specifieke talenten of meer begaafdheid. Het bieden van een passend onderwijsaanbod aan deze kinderen is onderdeel van de basisondersteuning. Schoolbesturen in onze regio geven daar op verschillende manieren invulling aan. Nog niet op alle scholen is echter een passende schoolbrede aanpak. Binnen onze regio is 'De Leidse Aanpak' gestart. De Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling ondersteunt (hoog)begaafde en getalenteerde kinderen en jong volwassenen bij het ontdekken en ontplooiën van hun talenten zodat zij van daaruit een positieve bijdrage kunnen leveren aan de wereld om zich heen, te beginnen bij Leiden.

De missie van De Leidse Aanpak is om samen te werken, expertise uit te wisselen en kennis te versterken op het gebied van talentontwikkeling en (hoog)begaafdheid zodat talenten van leerlingen optimaal tot bloei kunnen komen en risico's van onderpresteren voorkomen worden.

Hierbij horen de vier pijlers:

Signalering en diagnostisering: Hoe zie je dat een kind een bepaald talent heeft en/of hoe herken je (hoog)begaafdheid? Welke instrumenten kunnen hierbij gebruikt worden en hoe doe je dat op een adequate manier?

Aanbod op maat: Hoe creëer je variatie in het onderwijs? Hoe zorg je voor diepgang en differentiatie in de lessen, zodat een aanvullend, breder en dieper aanbod ontstaat, zowel qua werkvormen, niveau, tempo en onderwerpen van het onderwijs? Daarbij wordt nadrukkelijk samenwerking gezocht met musea en andere interessante partijen buiten de scholen.

Advisering bij ondersteuning: Hoe kun je leerlingen ondersteunen bij het vinden van hun talenten en het ontplooiën daarvan? Hoe kunnen leerlingen omgaan met bijv. faalangst, onderpresteren, achterstanden. Welke training en persoonlijke coaching is hierbij geschikt? Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de samenwerkingsverbanden en/of externe experts.

Samenwerking in de verticale lijn: Hoe zorg je voor een vloeiende overgang van VSE naar PO, naar VO en naar HBO/WO? Hoe zorg je voor meer afstemming en samenwerking in de overdracht van leerlingen tussen scholen?

Ondersteuningsplan 2017- 2020

Voor de uitwerking van de pijlers integreren we onderzoek en zetten we in op kennisdeling, -ontwikkeling en – benutting. Alle scholen binnen ons samenwerkingsverband kunnen zich aansluiten bij de Leidse Aanpak en zijn daarmee verbonden aan een groot netwerk waarbinnen veel kennis en ervaring te delen is.

PPO en het samenwerkingsverband VO zijn betrokken de aansturing en de organisatie van De Leidse Aanpak (www.deleidseaanpak.nl)

Hoofdstuk 5 Ouders en medezeggenschap

5.1. Inleiding

De winst van passend onderwijs in onze regio is dat ouders van meet af aan betrokken worden door de school bij de ontwikkeling van hun kind en de ondersteuning die hun kind daarbij nodig heeft.

Ouderbetrokkenheid en een goede samenwerking tussen ouders en school komt de ontwikkeling van kinderen ten goede. Ouders continu betrekken bij het proces en hen in de juiste positie brengen is dan ook een van de kerndoelstellingen van passend onderwijs. In dit hoofdstuk geeft het samenwerkingsverband aan hoe zij deze ouderbetrokkenheid in de praktijk, op verschillende niveaus (individuele leerling, school, samenwerkingsverband), ingericht heeft.

5.2. Ouders als educatief partner

Ouders kennen hun kind het beste. Van belang is daarom een goede samenwerking tussen ouders en school bij het vinden van de juiste ondersteuning voor een leerling. Ouders/verzorgers zijn daarbij de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. Als eerstverantwoordelijken willen zij invloed uitoefenen op het beleid en de werkwijze van de school, waarop hun kind is geplaatst. De leraar is de onderwijsprofessional en is eerstverantwoordelijk voor het bieden van goed onderwijs aan de leerlingen, voor het pedagogisch klimaat, de didactiek, de klassenorganisatie, etc.

Van wezenlijk belang is dat ouders en school deze gescheiden verantwoordelijkheden (h)erkennen, maar anderzijds continu met elkaar in dialoog blijven. Op die manier kunnen zij profiteren van elkaars kennis, bij het zoeken naar de juiste ondersteuning en oplossingen. Het in continue dialoog vinden van oplossingen noemen we educatief partnerschap.

Educatief partnerschap kan alleen in de praktijk worden gebracht door ouders in de juiste positie te brengen. Dat betekent dat zij een gelijkwaardig gesprekspartner zijn, maar ook dat zij over voldoende informatie beschikken om dat gesprek te kunnen voeren.

Ouders voorzien van de benodigde informatie doet het samenwerkingsverband door middel van:

- informatie voor ouders op de website van PPO;
- een paragraaf met informatie over passend onderwijs en het samenwerkingsverband in de schoolgids van elke school;
- het faciliteren van een ouderrapport voor scholen via 'Perspectief op school'. Hierin wordt weergegeven op welke wijze de school de basisondersteuning realiseert. Scholen worden geacht deze informatie op hun website te zetten.
- informatie op de website over ondersteuning door andere instanties, bijvoorbeeld over de toegang tot de jeugdhulp.

5.3. Afstemming rondom individuele leerlingen

Het in positie brengen van ouders is een essentieel onderdeel van handelingsgericht werken: ouders worden gezien als ervaringsdeskundigen 'thuis' en worden vanaf de signalering betrokken bij het proces van arrangeren. Dit begint klein en informeel: de leraar signaleert iets en belt de ouders op, schiet hen aan op het schoolplein, of nodigt hen uit voor een gesprek. Ouders kunnen ook zelf het initiatief nemen tot een gesprek met de leraar als zij zich zorgen maken over de ontwikkeling van hun kind. Dit gesprek kan aanleiding zijn voor het starten van een ondersteuningsproces. Zodra een leraar handelingsverlegen blijft en de interne begeleider vraagt om een leerling-gesprek wordt de rol van de ouder geformaliseerd. De interne begeleider nodigt hen uit voor de leerlingbespreking en samen trachten zij tot een oplossing te komen. Bij het arrangeerproces met het ondersteuningsteam leveren ouders eveneens hun bijdrage.

Educatief partnerschap is geen eenrichtingsverkeer is: ouders hebben rechten, maar ook plichten. Zo mag er van ouders verwacht worden dat zij zich onder andere coöperatief opstellen in gesprekken met de school en scholen voorzien van de juiste informatie ten behoeve van het arrangeren.

5.4. Ouders en medezeggenschap

De formele samenwerking tussen ouders en school/samenwerkingsverband komt tot uiting in de 'medezeggenschap'. Binnen het samenwerkingsverband bestaan twee vormen van formele medezeggenschap:

Ondersteuningsplan 2017- 2020

- a. ouders hebben via de medezeggenschapsraad van de school waar hun kind is aangemeld inspraak op het school ondersteuningsprofiel van de individuele school. De medezeggenschapsraad van de school heeft *adviesrecht* op dit school ondersteuningsprofiel;
- b. ouders hebben via de ondersteuningsplanraad (OPR) van het samenwerkingsverband inspraak op het beleid van het samenwerkingsverband. De OPR bespreekt met de directeur de beleidsontwikkelingen binnen het samenwerkingsverband. Een belangrijke taak van de OPR is het verlenen van *instemming* op het ondersteuningsplan.

Hoofdstuk 6 Passend onderwijs in relatie tot gemeentelijk beleid

6.1. Terugblik

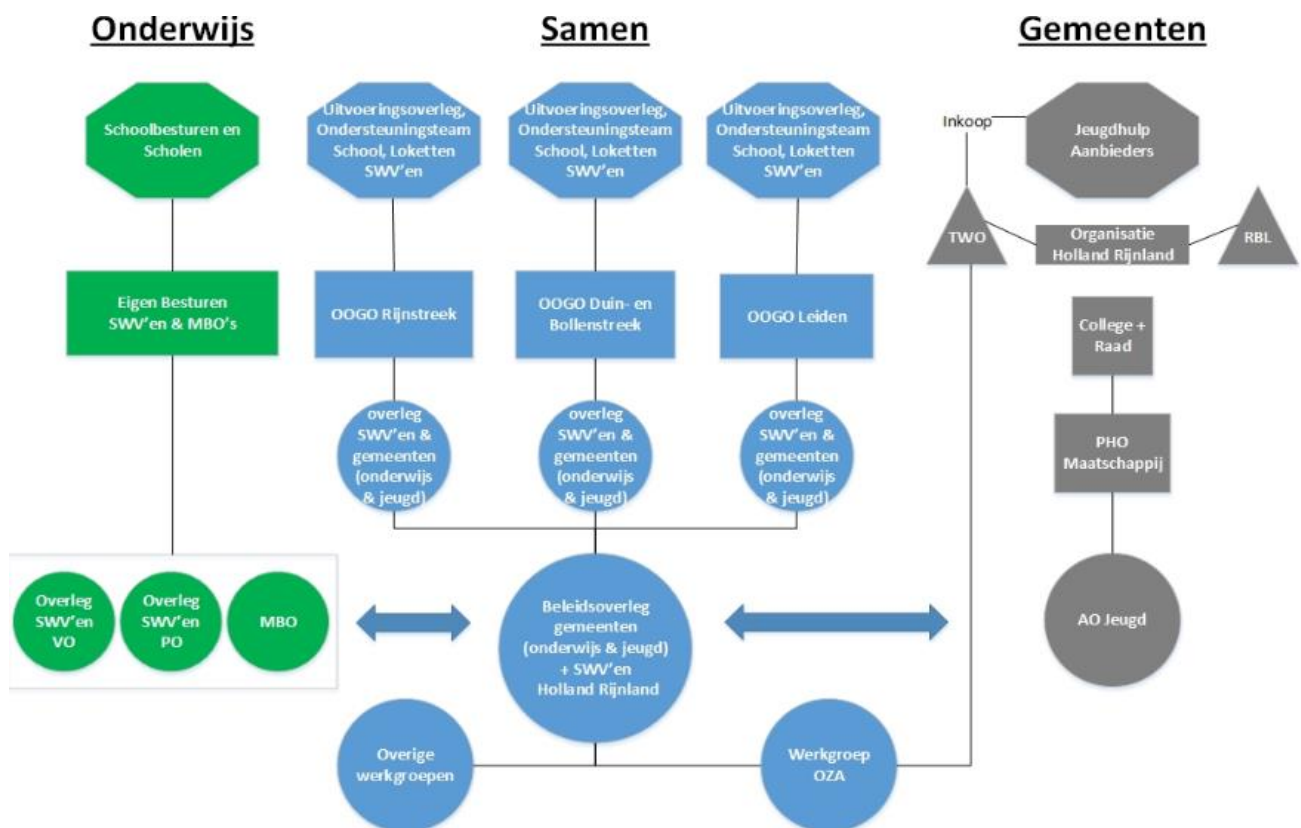
In de ontwikkelagenda 2016-2017 (zie bijlage), die de basis is voor de afspraken tussen bestuurders van de samenwerkingsverbanden en de gemeenten, staan zes thema's genoemd waar we aan werken.

- Met betrekking tot het eerste thema, de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs kunnen we concluderen dat er wordt gewerkt aan een betere afstemming tussen onderwijs en jeugd- en gezinsteams.
- Er zijn afspraken gemaakt ten aanzien van de inkoop van de jeugdhulp gerelateerd aan het onderwijs.
- De monitoring vindt plaats door gebruik te maken van bestaande monitoringssystemen, door gesprekken te voeren met cliënten en door aan te sluiten bij het cliënttevredenheidsonderzoek van de gemeente.
- Ten aanzien van het leerlingenvervoer wordt onderzocht of het mogelijk is om het vervoer naar GGZ en Onderwijs te bundelen. Hierbij moet in het ondersteuningsteam op school de noodzaak van leerlingvervoer onderbouwd worden.
- De regelmatige afstemming tussen het samenwerkingsverband en Regionaal Bureau Leerplicht heeft geleid tot zeer weinig tot geen thuiszitters.

6.2. Samenwerking tussen onderwijs en gemeenten

Met de komst van passend onderwijs en de start van de jeugdwet 1 januari 2015 worden gemeenten en samenwerkingsverbanden geacht om samen te werken rondom jeugdhulp. In de regio Leiden bestaat al een historie van een duurzame samenwerking sinds 2010 tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten. Deze samenwerking bestaat uit de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs, de twee ROC's (ROC Leiden en ID College) en de gemeenten Holland-Rijnland. De gemeente Wassenaar valt onder de jeugdhulp Regio Haaglanden en de overige gemeenten vallen onder de jeugdhulp Holland-Rijnland. Dit geldt ook voor de leerplicht. Sinds 2015 is het beleidsoverleg Onderwijs Jeugdhulp in de regio Holland Rijnland ingericht, waar de

Figuur 3. Samenwerking tussen onderwijs en gemeenten

swv PO en VO en de twee ROC's (mbo) afspraken maken met de gemeenten over samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. In het overleg participeren de onderwijspartners, de ambtenaren Jeugd en de ambtenaren Onderwijs, de directeur van de coöperatie Jeugd- en Gezinsteams en het regionaal bureau leerplicht. Afspraken tussen het samenwerkingsverband de gemeenten over het gezamenlijk beleid worden bestuurlijk bekrachtigd in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) in de subregio's Rijnstreek, Duin- en Bollen en Leiden. Er is tevens een werkgroep aangehaakt die beleid ontwikkelt aangaande onderwijszorgarrangementen.

6.3. Langetermijn doelen voor de samenwerking tussen samenwerkingsverband en gemeenten

Integraal arrangeren

Onderwijs en gemeenten werken samen in het komen tot integrale arrangementen voor die kinderen die gebaat zijn bij zowel onderwijs als jeugdhulp. Met integrale arrangementen bedoelen we een combinatie van onderwijs, ambulante jeugdhulp of residentiele jeugdhulp, vervoer en persoonsgebonden budget. Samenwerkingsverbanden en gemeenten komen door gebruik te maken van bestaande monitorinstrumenten en het voeren van gesprekken met cliënten tot adequate monitoring. Om te komen tot integraal arrangeren zijn er door de gemeenten van Holland-Rijnland inkoopafspraken gemaakt met betrekking tot de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Deze zijn vastgelegd in de resultaatovereenkomsten met de instellingen voor de jeugdhulp en zijn terug te vinden in de bijlage behorende bij dit ondersteuningsplan.

Onderwijskansenbeleid

De afstemming tussen het beleid vanuit passend onderwijs en het onderwijskansenbeleid verdient aandacht. De doelstellingen uit de onderwijskansenplannen van de gemeenten raken direct aan de doelen die geformuleerd zijn voor passend onderwijs. Het gaat hierbij om de doorgaande lijn 0-12 jaar, de aansluiting van de voorschoolse voorzieningen op de onderbouw van de basisschool, gezamenlijke professionalisering van personeel, het taalbeleid en het beleid om ouders actief te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind. Zowel op het niveau van ambtenaren als op het niveau van bestuurders zal nadrukkelijk afstemming gezocht worden om de beide beleidsterreinen te verbinden.

Overgangsmomenten

Binnen alle gemeenten komen er sluitende afspraken tussen voorschoolse voorzieningen en de reguliere en speciale (basis)scholen, tussen het primair en het voortgezet (speciaal) onderwijs en tussen het voortgezet (speciaal) onderwijs en het MBO over de overgang. Deze afspraken worden vastgelegd in gemeenschappelijke procedures. Bij kinderen die extra ondersteuning nodig hebben vindt een warme overdracht plaats. Zoals eerder vermeld in hoofdstuk 4 is de ambitie van het samenwerkingsverband gericht op vroegtijdige signalering van onderwijs- en ondersteuningsbehoeften en preventieve inzet van hoogwaardige ondersteuning aan het jonge kind.

Thuiszitters

PPO streeft ernaar dat er geen kinderen langer dan 4 weken thuiszitten. Het aantal thuiszitters is sinds de invoering van passend onderwijs altijd zeer laag geweest. Naast thuiszitters onderscheiden we binnen Holland Rijnland 'risico leerlingen'. Deze kinderen gaan niet volledig naar school als gevolg van vaak een zeer complexe ondersteuningsvraag. Samen met het Regionaal bureau leerplicht en met de jeugdhulp zoekt PPO met scholen naar een passende onderwijs- en / of jeugdhulpplaats.

Schoolverzuim is in veel gevallen een gevolg van een onvoldoende aansluiting van onderwijs en jeugdhulp. Het is daarom de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van samenwerkingsverbanden en gemeenten om tot ontschotting te komen. Het is onze ambitie om voldoende ruimte in de speciale onderwijsvoorzieningen te realiseren en te zorgen voor een goede aansluiting op de jeugdhulp waaronder de GGZ. Er is tweemaandelijks overleg met het Regionaal Bureau Leerplicht waarin naar oplossingen wordt gezocht om kinderen die niet naar school gaan terug te leiden naar het onderwijs.

Bij het schrijven van dit plan is het aantal kinderen dat langer dan 3 maanden geen onderwijs ontvangt drie. Deze kinderen zijn woonachtig in het buitenland en nog niet uitgeschreven uit de basisregistratie van de gemeenten waar zij woonden.

De meest recente versie van de 'Handreiking verzuim en voorkomen van thuiszitters' is terug te vinden op onze site. Ook de procedure voor het afgeven van 'een onderwijsvrijstelling 5 onder A' is terug te vinden op onze site. Bij afgifte van een onderwijsvrijstelling is altijd het samenwerkingsverband betrokken. Het aantal onderwijsvrijstelling is in onze regio laag.

Hoofdstuk 7 Financiën

7.1. Uitgangspunten financieel beleid

Allocatie

Het allocatiemodel van het samenwerkingsverband sluit aan bij het 'hybride' uitvoeringsmodel van gedeelde verantwoordelijkheden:

- de ondersteuningsmiddelen voor het speciaal (basis-) onderwijs worden collectief, d.w.z. door het samenwerkingsverband bekostigd, zodat bij afwegingen over de toelaatbaarheid voor een speciale voorziening alleen de belangen van de leerling worden afgewogen, zonder verdere financiële prikkels;
- het samenwerkingsverband stelt middelen aan de scholen c.q. hun besturen beschikbaar voor het realiseren van de gewenste basisondersteuning en het organiseren van aanvullende ondersteuning voor individuele leerlingen of groepen (arrangementen). Deze toedeling vindt plaats op basis van leerlingenaantallen (T-1);
- de kosten aan expertise, zowel de begeleiding die door het samenwerkingsverband wordt georganiseerd als de expertise die wordt ingehuurd⁴ worden gezamenlijk, d.w.z. door het samenwerkingsverband gedragen.

De omvang van de expertise wordt jaarlijks geëvalueerd en – indien nodig of wenselijk- tweejaarlijks bijgesteld. Voor deze tweejaarlijkse cyclus is gekozen om het eventueel terugbrengen van de bezetting uitvoerbaar te houden voor de betrokken onderwijswerkgevers.

Verevening, vermogen en prognose

PPO heeft een z.g. negatieve verevening, als gevolg van het feit dat de gemiddelde verwijzingscijfers op de oorspronkelijke peildatum voor passend onderwijs (1 oktober 2011) lager waren dan landelijk gemiddeld. Dit heeft vanaf de start van het samenwerkingsverband een korting opgeleverd op de rijksbijdragen. Deze korting neemt planmatig af om uiteindelijk in het schooljaar 2020-2021 te verdwijnen. Deze afnemende korting betekent dat de middelen jaarlijks licht toenemen om in 2020 te stabiliseren.

Uitgangspunt is dat met deze toename van middelen de ondersteuningsmiddelen voor de scholen navenant stijgen, wat bij gelijkblijvende verwijzingscijfers toename van middelen voor het regulier basisonderwijs betekent. Dit beleid is ook vanaf 2016 gerealiseerd.

Het samenwerkingsverband stelt zich daarbij tot doel om alle financiële middelen in te zetten en te bestemmen, en slechts een zeer minimale reserve te onderhouden. Dit uitgangspunt is ook in het treasurystatuut⁵ vastgelegd. Tot op heden is PPO daar goed in geslaagd en wenst dat beleid ook te handhaven. Vooralnog wordt uitgegaan van een laag risicoprofiel, waarbij het weerstandsvermogen past in een bandbreedte van 2 tot 5% van de lumpsum. In 2017 zal een uitgebreidere risicoanalyse plaatsvinden.

Aansluitend op een uitgebreidere risicoanalyse zal in 2017 tevens een uitgebreidere analyse plaatsvinden van de ontwikkeling van leerlingenaantallen. Tot nu toe is voor de prognose van leerlingenaantallen (en de verwerking daarvan in de meerjarenbegroting) uitgegaan van extrapolatie van de voorafgaande jaren. Na drie jaar passend onderwijs ontstaat er echter een beter beeld van het gewenste dekkend netwerk aan speciale voorzieningen en de verschuivingen in 'vraag en aanbod', waaronder ook de categorieën van toelaatbaarheidsverklaringen. De besturen voor basisonderwijs zullen nadrukkelijker betrokken worden bij de prognose van leerlingenaantallen van hun scholen, omdat het totale beeld van de regio nog diffuus is (van lichte krimp tot stabilisatie). Uiteraard is het totale leerlingenaantal van belang voor de hoogte van de rijksbijdragen en dus de stabiliteit in voor de scholen beschikbare ondersteuningsmiddelen.

7.2. Inzet van middelen en bestemmingen

Basisonderwijs

Het basisonderwijs ontvangt per leerling een bedrag voor basisondersteuning en een bedrag voor aanvullende ondersteuning. De toekomst moet uitwijzen in hoeverre dit onderscheid zinnig blijft. Dit zal sterk samenhangen

⁴ Zoals van AED en SAD.

⁵ Nieuwe versie vanaf januari 2017.

met de wijze waarop passend onderwijs in het basisonderwijs zich verder ontwikkelt. In theorie betekent versterking van de basisondersteuning immers dat steeds meer specifieke onderwijsbehoeften tot het “basisrepertoire” gaan behoren en geen specifiek arrangement meer vergen.

De besturen maken hun eigen keuzes aangaande de allocatie of toekenning van deze middelen over hun scholen. De toekenning door het samenwerkingsverband geschiedt op basis van leerlingenaantallen, maar de besturen zijn vrij om daar hun eigen beleid op te maken.

Zoals eerder gememoreerd hecht het samenwerkingsverband veel waarde aan de verdere ontwikkeling van de kringen. Naast het faciliteren van de organisatie hiervan, zal het samenwerkingsverband blijven stimuleren dat ook de gezamenlijke inzet van financiële middelen op kringniveau gestalte gaat krijgen en lokaal maatwerk ook op die manier gefaciliteerd kan worden.

Speciaal basisonderwijs

Het SBO wordt nu nog bekostigd via de – ooit in het WSNS-tijdperk – bedachte 2% norm. Dat betekent dat de SBO-school naast de basisbekostiging van het rijk, ondersteuningsbekostiging ontvangt alsof zij 2% van het aantal leerlingen van het samenwerkingsverband op school heeft. Het werkelijke deelnamepercentage is echter aanmerkelijk lager, waardoor de school elk jaar meer middelen ontvangt dan waar het qua leerlingenaantal recht op heeft. Zoals de wet voorschrijft is dit overschot aan ondersteuningsmiddelen onderwerp van overleg met het samenwerkingsverband, omdat deze feitelijk over deze middelen gaat.

Tot en met 2016 is er jaarlijks overlegd met de SBO-school, waarbij het overschot is gecalculeerd en er vervolgens afspraken zijn gemaakt over de omvang en inhoud van de expertise die het SBO inzet ten behoeve van het regulier basisonderwijs. De krimp van het SBO zet zich echter voort, waardoor vanaf 2017 ook de activiteiten voor het jonge kind (zie hoofdstuk 3) en de observatievoorziening Het Palet uit deze middelen bekostigd kunnen worden.

Er mag nog steeds verwacht worden dat er harmonisatie zal plaatsvinden tussen de bekostigingssystemen voor SBO en SO, waardoor de 2%-bekostiging zal verdwijnen, en ook de ondersteuningsmiddelen voor het SBO via het samenwerkingsverband worden overgedragen. Tot die tijd vormt dit overschot aan ondersteuningsmiddelen geen onderdeel van de begroting, maar worden de afspraken met het SBO apart vastgelegd. Indien het overschot de kosten aan uitvoeringsafspraken gaat overstijgen zal tot terugbetaling worden overgegaan en deze middelen wel in de begroting worden opgevoerd.

Interventies

In de (meerjaren) begroting is een budget opgenomen waarmee de directie van het samenwerkingsverband korttijdelijke interventies kan uitvoeren. Daarbij moet vooral gedacht worden aan tijdelijke interventies voor thuiszitters waarvoor op korte termijn geen passend onderwijs beschikbaar is, of voor leerlingen die thuiszitter dreigen te worden in afwachting van een plek in een speciale voorziening. Dit budget is kortom bedoeld voor situaties waarin de reguliere budgetten niet voorzien. Het is dan ook lastig begroten en de toekomst zal moeten uitwijzen in hoeverre het beroep op dit budget zich ontwikkelt. Idealiter neemt dit af.

Knelpunten dekkend netwerk

Het samenwerkingsverband heeft in de (meerjaren) begroting middelen opgenomen om in samenwerking met het speciaal onderwijs knelpunten in het dekkend netwerk op te lossen. Dit gaat zowel om knelpunten in “vraag en aanbod” als om knelpunten in de bekostiging van voorzieningen. De komende periode wordt o.a. gebruikt om te kijken of knelpunten via de reguliere bekostiging kunnen en moeten worden opgelost (bijvoorbeeld via de categorie van de toelaatbaarheidsverklaring, of via een aanvullend arrangement), dan wel om – in samenwerking met de omliggende samenwerkingsverbanden – specifieke voorzieningen aanvullend te financieren.

7.3. Verantwoording⁶

Gezien het eerder genoemde ‘hybride’ model van middelenverdeling, is ook de accountability complex. Het samenwerkingsverband moet in staat zijn verantwoording over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de eigen bestedingen af te leggen, maar moet daarnaast ook in staat gesteld worden om verantwoording af te leggen over de doelmatigheid van bestedingen die de scholen, besturen (en overige organisaties) doen op basis van de (ondersteunings-) middelen die ze van het samenwerkingsverband ontvangen.

Gerubriceerd betekent dit:

- a. PPO legt verantwoording af over de middelen die het besteedt aan de eigen organisatie en de activiteiten die zij direct of indirect bekostigt.
Sinds 2016 heeft PPO een auditcommissie die namens de toezichthouder (de algemene ledenvergadering) adviseert over de begroting en de exploitatie volgt aan de hand van rapportages. De auditcommissie kijkt daarnaast in bredere zin naar de bedrijfsvoering van PPO. Uiteraard legt het samenwerkingsverband jaarlijks verantwoording af aan de leden van de vereniging, de OPR, rijksoverheid en de inspectie middels het jaarverslag (bestuursverslag en jaarrekening).
- b. PPO vraagt verantwoording aan de besturen voor regulier basisonderwijs over de inzet van middelen voor basis- en aanvullende ondersteuning.
Tot op heden heeft deze verantwoording zich beperkt tot de besteding van de middelen voor basisondersteuning, waarbij – naast de verantwoording van het voorzieningenniveau via het school-ondersteuningsprofiel (nu via POS) – een beperkte vragenlijst over de middeleninzet werd gebruikt. Op 1 augustus 2016 is echter de overgangsregeling leerlinggebonden financiering (LGF of rugzakje) afgerond, en is er sprake van toenemende middelen voor aanvullende ondersteuning (zoals arrangementen voor individuele leerlingen). Dit betekent dat de verantwoording die zal worden gevraagd zal worden uitgebreid, waarbij (in combinatie met gegevens via het Groeidocument) een beeld verkregen wordt van:
 - de allocatie van middelen binnen de besturen voor basisonderwijs (schools en bovenschools, waaronder begrepen mogelijke reserveringen);
 - de inzet van middelen voor basisondersteuning, waaronder begrepen de ondersteuningsstructuur, de interne begeleiding en lichte interventies;
 - de inzet van middelen voor arrangementen, met kengetallen over aantal, “soort” arrangement, en vooral de realisatie van gestelde doelen (zie ook hoofdstuk 3).Hoewel het samenwerkingsverband zelf inmiddels het kalenderjaar als uitgangspunt voor de begrotingscyclus heeft genomen, zal het de verantwoording door scholen voorsnog op schooljaarbasis blijven vragen. Dit is voor scholen doorgaans eenvoudiger.
- c. PPO vraagt verantwoording aan de organisaties die jaarlijks middelen ontvangen voor het realiseren van ondersteuning of voorzieningen. Concreet zijn dit de AED, de SAD en sbo De Vlieger.
De geleverde verantwoording vanuit de AED en SAD laat te wensen over. Hoewel op voorhand afspraken worden gemaakt over de inzet (d.w.z. aard, omvang en organisatie), zijn er onvoldoende gegevens over de output (zoals leverde ureninzet per school/kring, een beeld van de door de scholen gevraagde ondersteuning en de daarop geleverde expertise). Deze informatie is nodig om een beter beeld te verkrijgen van de vragen die scholen stellen, maar ook om de doelmatigheid te beoordelen en deze gegevens te kunnen combineren met de evaluatie die PPO periodiek doet over de tevredenheid met deze dienstverlening.
- d. PPO evalueert met het gespecialiseerd onderwijs de doelmatige besteding van ondersteuningsmiddelen, waarbij gekeken wordt of het netwerk aan voorzieningen in de regio dekkend is, of er sprake is van wachtlijsten of thuiszitters en mogelijke verschuiving in doelgroepen. Kortom: is er voor alle leerlingen passend onderwijs?

⁶ Zie ook hoofdstuk 3, kwaliteitszorg.

7.4. Meerjarenbegroting

De hierna volgende meerjarenbegroting is vooral bedoeld om een beeld te geven van de ontwikkeling van de baten en verevening enerzijds, en (doorlopende) verplichtingen anderzijds. Daarnaast geeft de meerjarenbegroting een beeld van de gewenste ontwikkeling van de vermogenspositie. Het geeft kortom, vooral een beeld van de continuïteit.

In het voorjaar van 2017 zal de meerjarenbegroting verder worden aangescherpt na uitwerking van een aantal beleidsterreinen.

Meerjarenbegroting 2017-2021

leerlingen basisonderwijs	-0,05%	19569	19549	19540	19530	19520
leerlingen sbo	-4,00%	255	235	226	217	208
totaal PO		19824	19784	19765	19746	19728
deelnamepercentage sbo		1,29%	1,19%	1,14%	1,10%	1,05%
leerlingen so	0,00%	320	320	320	320	320
totaal aantal leerlingen		20144	20104	20085	20066	20048
vereveningskorting (7 mnd-5 mnd)		90%-75%	75%-60%	60%-30%	30%-0%	0%

BATEN	2017	2018	2019	2020	2021
I Rijksbijdragen					
1. lichte ondersteuning personeel	€ 3.085.238	€ 3.082.154	€ 3.080.613	€ 3.079.072	€ 3.077.533
2. lichte ondersteuning materieel	€ 145.593	€ 134.179	€ 128.812	€ 123.659	€ 118.713
3. zware ondersteuning personeel	€ 6.431.401	€ 6.418.568	€ 6.412.347	€ 6.406.250	€ 6.400.271
correctie i.v.m. verevening	€ -672.152	€ -551.767	€ -381.221	€ -140.450	€ -
SO-plaatsen 1 oktober personeel	€ -3.267.437	€ -3.267.437	€ -3.267.437	€ -3.267.437	€ -3.267.437
4. zware ondersteuning materieel	€ 607.407	€ 606.195	€ 605.608	€ 605.032	€ 604.467
correctie i.v.m. verevening	€ -89.289	€ -73.297	€ -50.642	€ -18.657	€ -
SO-plaatsen 1 oktober materieel	€ -292.443	€ -292.443	€ -292.443	€ -292.443	€ -292.443
5. impuls schoolmaatschappelijk werk	€ 40.000	€ 38.000	€ 36.000	€ 34.000	€ 32.000
totaal rijksbijdragen	€ 5.988.319	€ 6.094.152	€ 6.271.637	€ 6.529.027	€ 6.673.105
II Overige baten					
1. inkomend grensverkeer sbo	€ 12.000	€ 16.000	€ 20.000	€ 24.000	€ 28.000
2. overige baten	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
totaal overige baten	€ 22.000	€ 26.000	€ 30.000	€ 34.000	€ 38.000
totaal baten	€ 6.010.319	€ 6.120.152	€ 6.301.637	€ 6.563.027	€ 6.711.105

OVERDRACHTEN (overige negatieve baten)	2017	2018	2019	2010	2021
I Autonome ondersteuning (regulier onderwijs)					
<i>bedrag per leerling</i>	€ 105	€ 105	€ 105	€ 105	€ 105
1. basis regulier onderwijs	€ 2.054.745	€ 2.052.691	€ 2.051.664	€ 2.050.639	€ 2.049.613
<i>bedrag per leerling</i>	€ 55	€ 68	€ 85	€ 98	€ 100
2. aanvullende ondersteuning	€ 1.076.295	€ 1.329.362	€ 1.660.871	€ 1.913.929	€ 1.952.013
<i>sub</i>	€ 3.131.040	€ 3.382.052	€ 3.712.536	€ 3.964.568	€ 4.001.626
II Gespecialiseerd onderwijs					
1. overdracht SBO >2%	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
2. groei SBO peildatum 1 februari	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
3. uitgaand grensverkeer SBO	€ 12.000	€ 16.000	€ 20.000	€ 24.000	€ 28.000
4. groei SO peildatum 1 februari	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
5. Jonge Risico Kinderen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
6. knelpunten dekkend netwerk	€ 200.000	€ 200.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
<i>sub</i>	€ 412.000	€ 416.000	€ 320.000	€ 324.000	€ 328.000
totaal overdrachten	€ 3.543.040	€ 3.798.052	€ 4.032.536	€ 4.288.568	€ 4.329.626

LASTEN

I management & organisatie											
1.1.	loonkosten M&O (directie en staf 2,86 fte)	€	234.000	€	234.000	€	234.000	€	220.000	€	220.000
1.2.	personeel van derden controlling en kwaliteit	€	56.500	€	56.500	€	56.500	€	56.500	€	56.500
1.3.	personeel van derden overig	€	20.000	€	20.000	€	20.000	€	20.000	€	20.000
1.4.	overige personeelskosten	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000
1.5.	arbozorg	€	3.000	€	3.000	€	3.000	€	3.000	€	3.000
1.6.	professionalisering (eigen personeel)	€	12.000	€	12.000	€	12.000	€	12.000	€	12.000
2.1.	huisvesting huur all-in	€	85.000	€	85.000	€	85.000	€	85.000	€	85.000
2.2.	kantoorkosten	€	13.000	€	13.000	€	13.000	€	13.000	€	13.000
2.3.	afschrijvingen	€	5.500	€	5.300	€	5.100	€	4.900	€	4.700
2.5.	verzekeringen/aansluitingen/abonnementen	€	4.500	€	4.500	€	4.500	€	4.500	€	4.500
2.6.	administratie en beheer	€	17.000	€	17.000	€	17.000	€	17.000	€	17.000
2.7.	accountancy	€	7.400	€	7.400	€	7.400	€	7.400	€	7.400
3.	PR en communicatie (incl. website)	€	20.000	€	20.000	€	20.000	€	20.000	€	20.000
4.	OPR faciliteiten	€	1.000	€	1.000	€	1.000	€	1.000	€	1.000
5.	bestuurskosten/representatie	€	18.000	€	18.000	€	18.000	€	18.000	€	18.000
		€	506.900	€	506.700	€	506.500	€	492.300	€	492.100
II uitvoeringsorganisatie swv											
			2017		2018		2019		2020		2021
	loonkosten uitvoerend personeel swv (7,75 fte)	€	575.000	€	575.000	€	575.000	€	575.000	€	575.000
1.2.	personeel van derden uitvoering	€	75.000	€	75.000	€	75.000	€	75.000	€	75.000
1.3.	dotatie personele voorziening	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000
1.4.	inhuur expertise (AED en SAD)	€	875.413	€	805.000	€	805.000	€	805.000	€	805.000
2.1.	kringen faciliteiten	€	40.000	€	40.000	€	40.000	€	40.000	€	40.000
2.2.	schoolmaatschappelijk werk (JGT)	€	43.000	€	43.000	€	43.000	€	43.000	€	43.000
2.3.	Rosa Manus	€	17.000	€	17.000	€	17.000	€	17.000	€	17.000
2.4.	De Leidse Aanpak	€	15.000	€	15.000	€	15.000	€	15.000	€	15.000
2.4.	studiedagen en bijeenkomsten	€	40.000	€	40.000	€	40.000	€	40.000	€	40.000
2.5.	groeidocument	€	3.000	€	6.000	€	6.000	€	6.000	€	6.000
2.6.	monitoring/kwaliteitszorg	€	30.000	€	50.000	€	50.000	€	50.000	€	50.000
2.7.	PO/VO	€	15.000	€	15.000	€	15.000	€	15.000	€	15.000
3.	ontwikkeling & innovatie	€	50.000	€	50.000	€	30.000	€	30.000	€	30.000
4.	interventies directie	€	50.000	€	30.000	€	30.000	€	30.000	€	30.000
5.	onvoorzien	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000	€	10.000
		€	1.848.413	€	1.781.000	€	1.761.000	€	1.761.000	€	1.761.000
III overige lasten											
1.	dotatie algemene reserve	€	100.000	€	30.000	€	-	€	-	€	-
		€	100.000	€	30.000	€	-	€	-	€	-
	totaal lasten	€	2.455.313	€	2.317.700	€	2.267.500	€	2.253.300	€	2.253.100

RESULTAAT

<i>baten</i>	€	6.010.319	€	6.120.152	€	6.301.637	€	6.563.027	€	6.711.105
<i>overdrachten</i>	€	3.543.040	€	3.798.052	€	4.032.536	€	4.288.568	€	4.329.626
<i>lasten</i>	€	2.455.313	€	2.317.700	€	2.267.500	€	2.253.300	€	2.253.100
<i>resultaat</i>	€	11.966	€	4.400	€	1.602	€	21.159	€	128.379

<i>Balans</i>		31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018
<i>Weerstandsvermogen/algemene reserve</i>	€	200.000	€ 311.966	€ 346.366
				5,19% van de lumpsum 2021